

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Hacı olmaq
istəyən
17 min insan
həbs edildi

yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 iyul 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 111 (8247) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Vaşinqtonda qoyulan məcburi "ağ qoşa"...

"Xod" təzədən
Brüsselə keçir,
yoxsa
Moskvaya...

yazısı səh.9-da

"Qisas-3" öncəsi Rusiyaya konkret vaxt, separatçılara ultimatum zamanı! - ya türk-silah, ya da...

yazısı səh.4-də

Vətəndaş cəmiyyəti nələrdə axsayır - ictimai nəzarət, xalqla işləmək...

yazısı səh.7-də

Rusiya Azərbaycanda Türkiyə hərbi bazasına qarşı - Moskva lap ağıni çıxardı...

yazısı səh.3-də

60 ölkə Quranı aşağılayan İsveçə qarşı toplandı - Azərbaycanın da dəstəklədiyi qərarlar

yazısı səh.13-də

İrəvandan İstanbula yeni aviareyslər başlayıb

yazısı səh.2-də

Ukrayna müharibəsində kritik dönüş: yeni ölümcül silahlar gəlir - "Putinin 4 həftəsi qalıb..."

yazısı səh.12-də

"Tərtər işi" üzrə daha bir hərbciyə 123 min təzminat veriləcək

yazısı səh.3-də

Saakaşvili həbsdə olmasına görə Putinlə İvanışvilini suçladı

yazısı səh.4-də

DİM-dən ilginclik statistika: "Orta statistik məzun təhsil proqramının 43-73%-ni mənimsəmir"

yazısı səh.15-də

QARABAĞDA BÖYÜK TƏMİZLƏMƏ BAŞLAYIR - BAKINI TƏLƏSDİRƏN SƏBƏB

Azərbaycan separatçıların işini Ukraynada müharibə gedə-gedə də bitirə bilər; 10 noyabr sənədinin faktiki ləğvi Bakının əl-qolunu açıb; Rusiya ərazimizdə süni məskunlaşma aparır?..

yazısı səh.8-də

Bakı və Astana Orta dəhliz üçün çarpışır - Rusiyadan asılılığın azaldılması niyə vacibdir?

İştirakçı ölkələr yaxın 5 ildə dəhliz infrastrukturunun genişlənməsinə 7,5 milyard dollar investisiya qoymağı planlaşdırırlar

yazısı səh.5-də

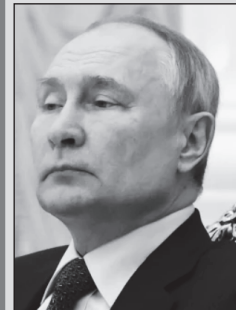
İran XİN
rəhbəri
Azərbaycana
gəlir

yazısı səh.4-də

Masada Makron
varsa... sülh
olmayacaq! -
Bakı isə daha
güzəştə
getməyəcək

yazısı səh.6-da

Priqojinin
qiyamının Putinə
yaratdığı qəliz
tənlik: uzağı
marta kimi...

yazısı səh.11-də

yazısı səh.8-da

yazısı səh.7-də

Rövşən Tağıyev polkovnik-leytenant rütbəsi aldı

Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin Hərəkətin Təhlükəsizliyinin Təbliği və İctimai Qurumlarla Əlaqə şöbəsinin rəisi Rövşən Tağıyevin rütbəsi artırılıb.

Musavat.com Oxu.az-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə daxili işlər naziri general-polkovnik Vilayət Eyvazov müvafiq əmr imzalayıb.

Əmrə əsasən, ona polkovnik-leytenant rütbəsi verilib. BDYPİ-dən məlumat təsdiqlənib.

BakuBus'un Müşahidə Şurasına yeni sədr təyin edildi

“BakuBus” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Müşahidə Şurasının sədri dəyişib.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, “BakuBus” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Müşahidə Şurasının sədri rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov olub.

Bundan öncə Müşahidə Şurasının sədri iqtisadiyyat nazirinin müavini Elnur Əliyev olub.

Prokurorluqdan “Medera”dakı ölümlə bağlı açıqlama

“Medera Hospital”ın plastik cərrahı Günel Bayramlının klinikasının Aygün Abbasova adlı əməkdaşını əməliyyat etməsi və xəstənin əməliyyatdan sonra vəfatı haqqında məlumat yaymışdıq.

Baş Prokurorluğun Mətbuat Xidmətinin əməkdaşı Əbdülsəməd Əzizli Axar.az-a açıqlamasında bildirib ki, faktla bağlı araşdırma davam edir.

“Sabunçu Rayon Prokurorluğunda araşdırmalar davam etdirilir. Hazırda tibbi ekspertizanın cavabı gözlənilir. Nəticə ilə bağlı ictimaiyyətə əlavə məlumat veriləcək”, - o deyib.

Qeyd edək ki, Aygün Abbasovanın bədənşəkilləndirmə əməliyyatı keçirdikdən sonra dünyasını dəyişdiyi barədə məlumat yayılıb. O, 5 iyunda dünyasını dəyişib.

Zelenski cəbhədə vəziyyətin çətin olduğunu etiraf edib

Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski cəbhədə vəziyyətin çətin olduğunu etiraf edib.

APA CNN-ə istinadən xəbər verir ki, Zelenski qanlı döyüşlərin getdiyini, Ukrayna ordusunun bəzi nailiyyətlərinin olduğunu deyib.

“Ötən həftə cəbhə xəttində çətin keçdi. Lakin biz irəliləyiş əldə edirik. Biz addım-addım irəli gedirik. Mən Ukraynanı müdafiə edən, müharibəni addım-addım Ukraynanın qələbəsinə aparan hər kəsə təşəkkür edirəm”, - Zelenski qeyd edib.

ABS institutu: “Rusiya Ukraynaya ermənilərdən ibarət batalyon göndərir”

Rusiya rəsmiləri Ukraynaya ermənilərdən ibarət yeni formalaşdırılmış batalyon göndərir.

APA xəbər verir ki, bu barədə ABS-nin Müharibə Araşdırmaları İnstitutu (ISW) Rusiya

ya mənbələrinə istinadən məlumat paylaşılıb.

Bildirilib ki, Rusiya mənbələri iyulun 2-də sözügedən “Arbat” könüllü batalyonunun Moskvadakı erməni kilsəsindən yola salınması mərasiminin fotosəkillərini yayıb.

Bir Rusiya mənbəsi isə Ukraynaya qarşı döyüşəcək erməni batalyonunda Ermənistan vətəndaşlarının, eləcə də Abxaziyadan olan etnik ermənilərin olduğu barədə məlumat yayıb.

Dünyanın ən zəngin milyarderlərinin qazancı açıqlandı

2023-cü ilin birinci yarısında dünyanın ən zəngin 21 milyarderi ABS-da 9,3 milyard dollarlıq səhm satıb. İlk siyahıya Rob Uolton, Co Gebbia və Larri Ellison daxildir.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə “Forbes” jurnalı məlumat yayıb.

Jurnal zənginlər üçün bərbad keçən 2022-ci ildən sonra onların ticarətində önəmli canlanma yaşandığını qeyd edib. İndi milyarderlər artıq maraq göstərmədikləri şirkətlərin səhmlərindən aktiv şəkildə xilas olurlar. Ən zəngin sahibkarlardan bəziləri idman komandaları almağa sərmayə qoymağı planlaşdırır, ona görə də onlara əhəmiyyətli miqdarda “isti pul” lazımdır.

“Forbes” tərəfindən siyahıya alınan ən böyük sövdələşmələrdən biri Rob Uoltonun perəkəndə satış şirkəti “Walmart”dakı hissələrinin bir hissəsini 1,1 milyard dollara satmasıdır. Co Gebbia “Airbnb”ni 890 milyon dollara, Larri Ellison isə qurucusu “Oracle Corporation”dakı səhmlərin bir qismini 850 milyon dollara satıb.

 Musavat.com

İrəvandan İstanbula yeni aviareyslər başlayıb

“Ermənistan Hava Yolları” iyulun 2-dən İrəvan-İstanbul-İrəvan reyslərinə başlayıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə İrəvanın Zvartnots hava limanının mətbuat xidmətindən bildirilib.

Vurğulanıb ki, uçuşlar həftədə iki dəfə - çərşənbə və bazar günləri yerinə yetiriləcək.

XİN-də diplomatik xidmətə qəbul olunmaq istəyənlərin nəzərinə!

Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən 17 sentyabr 2023-cü il tarixində Xarici İşlər Nazirliyində diplomatik xidmətə qəbul olmaq istəyən namizədlər üçün imtahan keçiriləcək.

DİM-dən Musavat.com-a verilən məlumata görə, namizədlərin imtahana qeydiyyatı verilən keçid <https://exid-met.dim.gov.az/elimt/XIN-Test/QeydListvasitesile> 15 avqust saat 18:00-dək həyata keçiriləcək.

İmtahanda iştirak etmək istəyən namizədlər DİM-in portalında “Şəxsi kabinet”lərini yaratmalıdır (şəxsi kabineti olmayanlar).

Namizədlər aşağıda qeyd olunan link vasitəsilə XİN-ə işə qəbul qaydaları və müsabiqə şərtləri ilə tanış ola bilərlər.

<https://exid-met.dim.gov.az/elimt/XIN-Test/elan> <https://exid-met.dim.gov.az/elimt/Xin-Test/elan>

“Axmat”ın komandiri Ukraynada öldürülüb

Rusiyanın çeçenlərdən ibarət “Axmat” xüsusi təyinatlı batalyonunun komandiri Yevgeni Pisarenko Donbassa gedən döyüşlərdə öldürülüb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın RBK telekanalı “Axmat”ın komandiri Apti Alaudinova istinadən məlumat yayıb.

Rusiya müharibə jurnalisti Dmitri Kulko da Pisarenkonun həlak olması ilə bağlı Telegram kanalında məlumat paylaşılıb. Bununla belə, Pisarenkonun nə vaxt həlak olması ilə bağlı informasiya verilməyib.

Qeyd edək ki, “Axmat” batalyonu Ukraynada müharibənin əvvəlindən döyüş əməliyyatlarında iştirak edir.

“Rusiya Cənubi Qafqazda NATO infrastrukturunun yaranması ehtimalına mənfi münasibət bəsləyir”. Bunu son həftəlik brifinq zamanı Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Türkiyə və Azərbaycanın “tək millət - iki dövlət” tezisi əsasında HAKİM vahid hava idarəetmə sisteminin yaradılması planlarını şərh edərkən deyib.

“Rusiya tərəfi Cənubi Qafqaz regionunda NATO-nun daimi və ya qeyri-daimi infrastrukturunun mümkün yaranmasına dəfələrlə mənfi münasibət bildirib və bizim mövqeyimiz dəyişməz olaraq qalır”, - deyə Zaxarova faktiki rəsmi Bakıya qarşı narazılığını ifadə edib.

Azərbaycanın qardaş Türkiyə ilə hərbi ittifaqı gücləndirməsinin, o cümlədən vahid hava idarəetmə sistemi yaratmasının Rusiyaya nə dəxli? Yoxsa bu məsələdə də Moskva-dan icazə almalıyıq? Rusiya nədən narahatdır? Axı qardaş ölkə NATO üzvündən daha çox Rusiyanın özü ilə normal münasibətdə olan müstəqil hərbi və regional gücdür. Eyni zamanda Azərbaycanın təbii strateji müttəfiqidir. İki ölkə arasında Şuşa Bəyannaməsi də var - hansı ki, baza məsələsini mümkün edir. Belə çıxır, sabah ölkəmizdə Türkiyə hərbi bazasının qurulmasına da Rusiya etiraz edəcək?

Bu xüsusda diqqət çəkən daha bir detal. Zaxarovanın açıqlaması ilə eyni gündə məlum olub ki, Moskva Qarabağda müvəqqəti yerləşmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinin fəaliyyəti üçün zəruri olan malların “Laçın” sərhəd-buraxılış məntəqəsi vasitəsilə daşınması xahişi ilə Azərbaycan-

Rusiya Azərbaycanda Türkiyə hərbi bazasına qarşı - Moskva lap ağını çıxardı...

Hərbi ekspert: “Türkiyə ilə Azərbaycanı NATO deyil, qardaşlıq telləri bağlayır, bunu Kreml anlamalı və bilməlidir ki, müstəqil Azərbaycan öz qardaşı ilə hərbi müttəfiqliyini dərinləşdirmək üçün Rusiyadan icazə almalı deyil”

na müraciət edib. Azərbaycan tərəfi isə haqlı olaraq bildirib ki, maddi-texniki təminat bundan sonra yalnız Dağıstandan Bərdəyə, oradan Ağdama, oradan isə Xankəndinə dəmir yolu vasitəsilə mümkündür. Yeni əgər Rusiya sülhməramlı kontingentini təchiz etmək istəyirsə, bunu Ermənistandan deyil, yalnız Azərbaycan ərazisindən keçməklə etməlidir.

Bakı haqlı olaraq oxşar təkliflə Beynəlxalq Qızıl Xaç Cəmiyyətinə də müraciət

edib. “Əgər siz Xankəndinə humanitar yüklər çatdırmaq istəyirsinizsə (söhbət xəstəxanaya yerləşdirilməsi zəruri olan xəstələrdən yox, lojistik yüklərdən gedir), buyurun, biz onların Azərbaycan ərazisindən keçirilməsinə hazırıq, lakin bu, “Laçın” sərhəd-buraxılış məntəqəsi vasitəsilə mümkün deyil”, - deyə müraciətdə qeyd edilib.

Rusiyanın Bakının cavabına reaksiyasını əslində Zaxarovanın açıqlamasından hiss

ələmək olar. Kremlin son günlər erməni separatçılarına dəstəyini artırması da nəzərə alınarsa, sual yaranır: görəsən, Rusiya nə vaxt Azərbaycanın suverenliyinə sözde yox, əməldə hörmət edəcək? Ötə yandan, Bakının kiminlə hərbi əməkdaşlıq ələməsinin Moskvaya nə aidiyyəti var?

Hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, imperiya ambisiyalarını kənara qoymayan Rusiyanın Azərbay-

can da daxil, keçmiş sovet respublikalarının daxili işlərinə hələ də müdaxilə eləməsi “təbii”dir: “Rusiya uzun illər ərzində məcburən öz tərkibində müxtəlif adlar altında saxladığı respublikaların ərazisini sanki indi də öz ərazisi sayır. Zaxarovanın açıqlaması da bunun sübutudur. Azərbaycan müstəqil dövlətdir və qardaş Türkiyə ilə Şuşa müqaviləsi imzalayıb. Azərbaycan-Türkiyə müttəfiqliyi imkan verir ki, Azərbaycan istədiyi vaxt öz ərazisində Türkiyənin hərbi bazasını yerləşdirsin. Buna Rusiyanın və ya başqa bir dövlətin qarşımaq hüququ yoxdur. Rusiya düşünür ki, Türkiyə və Azərbaycanın “tək millət - iki dövlət” tezisi əsasında HAKİM vahid hava idarəetmə sistemini qurması Türkiyəyə Xəzəryanı türk respublikalarının hamısının hava məkanını qorumaq imkanı verə bilər. Ona görə də buna heç cür imkan vermək istəmir. Hətta bu gün Rusiyanın Türkiyə ilə və Azərbaycanla ikitərəfli münasibətləri yüksək səviyyədə olmağına baxmayaraq Moskva yenə də Türkiyənin

bölgədə təsir rıçaqlarının artmasını istəmir. Azərbaycandan Rusiyaya qarşı heç zaman təhlükə yoxdur. Ancaq yenə də Rusiya Azərbaycanın Türkiyə ilə hərbi ittifaqının bazaların Azərbaycanda yerləşdirilməsinə qədər inkişafına qarşı olduğunu gizlətmir. Sadəcə olaraq, bunu NATO bəhanəsi ilə dilə gətirir. Türkiyə NATO-nun üzvüdür və Moskva məsələni belə qələmə verir ki, Türkiyənin hərbi bazasının Azərbaycanda yerləşməsi NATO-nun bölgədə yerləşməsi deməkdir. Unudur ki, Türkiyənin Azərbaycanla qardaşlığının, müttəfiqliyinin NATO ilə bağlılığı yoxdur. Yəni Türkiyə NATO-nun üzvü olmasaydı belə, Azərbaycanla münasibətləri qardaşlıq münasibətləri olacaqdı. Türkiyə ilə Azərbaycanı NATO deyil, qardaşlıq telləri bağlayır. Bunu Rusiya anlamalı və bilməlidir ki, müstəqil Azərbaycan öz qardaşı ilə hərbi müttəfiqliyini dərinləşdirmək üçün Rusiyadan icazə almalı deyil. Azərbaycan öz təhlükəsizliyini necə qorumaqda müstəqildir”.

□ Etibar SEYİDAĞA
“Yeni Müsavat”

Alman nazir İsveçin NATO-ya üzvlüyü ilə bağlı Türkiyəyə çağırış edib

Emin Aibov

“Tərtər işi” üzrə daha bir hərbiçiyə 123 min təzminat veriləcək

“Tərtər işi” üzrə bəraət almış daha bir hərbiçiyə təzminat ödəniləcək.

Musavat.com News24.az-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə sosial şəbəkələrdə məlumat yayılıb.

Qeyd edilib ki, bəraət almış hərbiçi Emin Aibovun iddiasını Nəsimi Rayon Məhkəməsi qismən təmin edib. Qərara əsasən, ona mənəvi ziyana görə 66 min manat, maddi ziyana görə 57 min manat təzminat ödəniləcək.

Qeyd edək ki, müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçu (MAXE) Emin Hörmət oğlu Aibov dövlətə xəyanət və digər oxşar maddələrlə ittiham edilərək 15 il azadlıqdan məhrum edilmişdi. O, ötən ilin sonunda bəraət alıb.

Almaniyanın müdafiə naziri Boris Pistorius Türkiyəni İsveçin NATO-ya üzvlüyünə icazə verməyə çağırıb.

APA CNN <https://www.cnn.com/>-ə istinadən xəbər verir ki, Boris Pistorius polşalı həmkarı Mariuş Blaszak ilə birgə mətbuat konfransında Türkiyənin bu müqavimətə son verməsinin

vacib olduğunu deyib.

“Biz Ukraynadakı müharibə ilə əlaqədar yeni təhlükəsizlik vəziyyəti ilə üzləşirik. Təhlükəsizlik vəziyyəti bizi çəkindiricilik və müdafiə qabiliyyəti ilə bağlı danışmağa məcbur edir və İsveçin tezliklə NATO-ya üzv olması, Türkiyənin müqavimətindən əl çəkəməsi vacibdir”, - Pistorius deyib.

Rusiya Finlandiya və İsveçlə sərhəddə yeni ordu birləşməsi yaradır

Rusiya Müdafiə Nazirliyi yeni ümumqoşun ordu birləşməsi yaratmaq qərarına gəlib.

Azpost.info bildirir ki, bu barədə “İzvestiya” qəzeti nazirlikdəki mənbələrə istinadən yazır.

Nəşrin məlumatına görə, yeni hərbi birləşmə ordu korpusunun bazasında yerləşdiriləcək. Bu ordu Rusiyanın şir-

mal sərhədlərini, o cümlədən Finlandiya və Norveçə əhatə edəcək.

Birləşmiş silahlı ordunun tərkibinə motoatıcı briqadalar, alaylar və diviziyalar daxil olacaq. Onların şəxsi heyəti Şimal qütbü hərbi dairəsində döyüş əməliyyatları üzrə təlim keçəcək.

Hərbi tarixçi Dmitri Boltentkov qeyd edib ki, indiyə qədər İsveç və Finlandiya neytral dövlətlər olduğu üçün, Şimal dairəsində böyük hərbi qüvvələrin saxlanması ehtiyac yox idi. Hazırda Finlandiya NATO-ya qoşulduğundan, İsveç də buna doğru gəldiyindən şimal-qərb istiqamətini gücləndirmək ehtiyacı meydana çıxıb.

Artıq şübhə yox ki, Bakı-İrəvan sülh danışıqları hansısa ciddi pozitiv nəticəyə yaxınlaşdıqca erməni separatçıların silahlı təxribatları daha da intensivləşəcək. Özü də sülh müqaviləsinin əleyhinə olan Rusiyanın "dobro"su ilə.

Bunu keçən həftə Vaşinqton danışıqları başlar-başlamaz separatçı-terrorçuların 27 iyunda hərbcimizi yaralaması bir daha təsdiqlədi. Daha bir neçə gün sonra isə Rusiya "sülhməramlıları"nın müşayiəti ilə qanunsuz erməni silahlı birləşmə üzvlərinin Xankəndi-Kərkicahan yolu ilə silah daşdığını əks etdirən yeni video yayıldı.

Bu qəbildən insidentlər Qarabağdakı silahlı erməni quldurlara qarşı antiterror əməliyyatının nə qədər aktual olduğunu bütün çıpaqlığı ilə göstərir. Diqqətçəkicidir ki, bu arada rəsmi dövlət televiziya olan AzTV-də yeni müharibənin anonsu ilə bağlı süjet yayımlanıb. Süjetdə Rusiya və rus sülhməramlılarının açıqlamaları və hərəkətləri sərt tənqid edilib. Qarabağda 10 mindən çox silahlı separatçının varlığının Rusiya tərəfindən görməzdən gəlinməsi və İrəvanın hərəkətlərinin yeni əməliyyata zəmin yaratdığı bildirilib.

Hərçənd bəzi siyasi müşahidəçilər hesab edir ki, məsələdə maksimum ehtiyatlı hərəkət etməyimiz daha məqbuldur. Məsələn, **hərbi analitik Şair Ramaldanov** mövzunu Musavat.com-a şərh edərkən belə bir məqama diqqət yönəldib. **Sitat:** "Yaxın tarixdə (2008 avqust, 5 günlük müharibə - red.) gürcülər (Cənubi Osetiyada - red.) antiterror əməliyyatı keçirdilər. Əməliyyat dayandırıldı, referendum keçirildi, ərazilər Rusiya tərəfindən mənimsəndi. Analoji proses Ukraynada da baş verdi. Rusiyanın eyni addımı Azərbaycanda da atacağı is-

"Qisas -3" öncəsi Rusiyaya konkret vaxt, separatçılara ultimatum zamanı! - ya tərk-silah, ya da...

Siyasi ekspert: "Azərbaycan rus sülhməramlılarla bağlı da prinsipial mövqe ortaya qoymaq hüququnu özündə saxlayır"

tisna olunmur. Rusiya sülhməramlılarının xidmət dövrü iki ildən sonra bitir. Buna görə də biz istər-istəməz antiterror əməliyyatını razılaşdırmalıyıq. Əks halda, döyüşlər hər hansı formada dayanırıla bilər. Əgər Qarabağ erməniləri referendum keçirsələr, nəticəni öncədən biləcəyik. Bu halda risk daha da çoxalır. Ali Baş Komandan nəyi, nə zaman, necə etməli olduğunu bildiyini dəfələrlə bəyan edib. Məqam yetişsə, əmr veriləcək. Əgər hələ əmr verilməyibse, deməli, risklər var".

Yeni Donbas variantı. Bu variant Rusiyanın Ukraynadakı uğursuzluğu fonunda da aktual olacaqmı? Doğrudanmı Rusiya buna gedər? Hər şey qırağa, bəs Türkiyə faktorı, Şuşa Bəyannaməsi? Bu ki, həm də Türkiyə ilə toqquşmaq demək olar. Nəhayət, Rusiya niyə də eyni vaxtda Bakı və Ankara ilə düşməncilik kursu götürəmi, üstəlik, özünün bunca təcrid olunduğu durumda?

Yada salaq ki, politoloq Ərəstun Oruculu da Musavat TV-yə demişdi ki, antiterror əməliyyatı ilə bağlı diqqətli olmalıyıq, çünki Rusiya o halda qəsdən bir neçə rus hərbcisini qurban verib vəziyyəti öz xey-

rinə qəlizləşdirə bilər.

Əslində Bakının antiterror əməliyyatına, "Qisas -3"ə lüzum olmaya bilər. Yeter ki, Rusiya 10 noyabr sənədinin 4-cü bəndinə əməl eləsin. Rusiyanı buna necə məcbur etməli? Separatçılara ultimatum, Moskvaya konkret vaxt vermək zamanı çatmadımı?

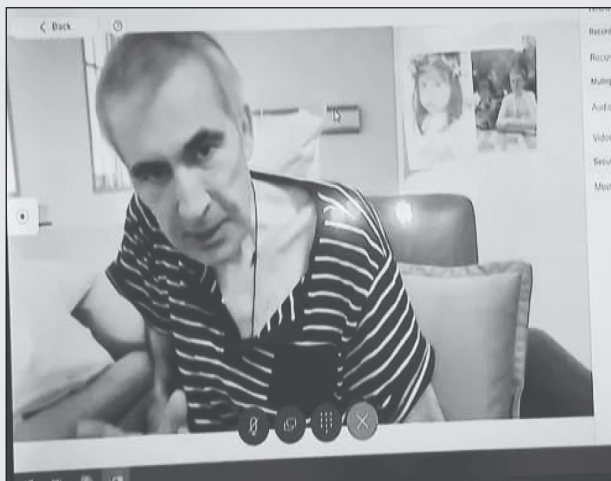
Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiyanın Qarabağdakı maraqlarını daha da inkişaf etdirmək niyyətləri haqqında müzakirələr zaman-zaman aktuallaşır və müxtəlif ssenarilər irəli sürülür: "Xüsusilə

bunu avrasiyaçılar bildirir. Qarabağı və ümumilikdə Cənubi Qafqazı özlərinin strateji prioriteti elan edən şəxslər, siyasi texnoloqlar burada Krım və yaxud Luqansk, Donbas senarisi haqqında da mülahizələr səsləndirirlər. Bu iddiaları irəli sürənlərin dilə gətirdiyi bir variant bundan ibarətdir ki, Qarabağda Rusiya pasportları paylanılacaq və referendum keçirilməklə Qarabağ Rusiyaya birləşdiriləcək. Digər tərəfdən isə orada yox həddində olan süni yaradılmış "rus icması"nın maraqlarının qorunması, rus dilinin qorunması adı altında bu qurum Rusiya tərəfindən tanınacaq. Necə ki, 24 fevraldan öncə Rusiya bunu Ukraynada tətbiq etdi. Belə halda gərginlik, eskalasiya yaranır. Əlbəttə ki, Rusiya Azərbaycanla yanaşı həm də Türkiyənin gücünü qiymətləndirməlidir, nəzərdən keçirməlidir. Türkiyə bu gün böyük bir coğrafiyada təhlükəsizliyi təmin edir. Türkiyənin hava hücumundan müdafiə sistemləri, PUA-aları, ordusunun gücü, NATO-dakı rolu Rusiya üçün bir analiz elementi olmalıdır. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Vaqner qruplaşmasının Kremlə qarşı "ədalət marşı"ndan sonra "Qisas-3" əməliyyatı haqqında Azər-

baycanda rəsmi mənbələr qeyd edirlər. Belə görünür ki, "Qisas-3" əməliyyatı qaçılmazdır. Azərbaycan nəzarət-buraxılış məntəqəsini qurduqdan sonra ölkəmizə qarşı şər-böhtan kampaniyasının aparılması, Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaq, Qarabağda reintegrasiya prosesinin qarşısını almaq kimi pozucu və destruktiv niyyətlər açıq görünür. 2020-ci il 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının 4-cü maddəsinə uyğun olaraq Rusiya sülhməramlıları bölgəyə yerləşdirildikdən sonra paralel olaraq Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqları ərazini tərk etməli idi. Təəssüf ki, 3 ilə yaxın müddətdir bu maddənin implementasiyası baş tutmur. Rusiya tərəfi bir andaca bu maddənin icrasını təmin edə bilər. Lakin maraqlı görünür. Məhz buna görə də Azərbaycan təhlükəsizliyi təmin etmək hüququnu öz əlində saxlayır və limitlər tükənir, zaman keçir və Azərbaycanın səbri hədsiz deyil. Separatçılara vaxt verilməlidir və bu vaxt çərçivəsində onlar bölgəni tərk etməlidirlər. Bunu amnistiya kimi qəbul etmək olar. Ancaq verilmiş zaman çərçivəsində Azərbaycan ərazisini tərk etməyən həmin əlilisahlılar legitim hədəf kimi qəbul olunacaq və zərərsizləşdiriləcək. Burada Azərbaycanın prinsipiallığına və qətiyyətinə heç kim şübhə etməməlidir. Azərbaycan rus sülhməramlıları ilə bağlı da prinsipial mövqe ortaya qoymaq hüququnu özündə saxlayır".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Saakaşvili həbsdə olmasına görə Putinlə İvanişvilini ittiham edib

Gürcüstanın həbsdə olan sabiq prezidenti Mixail Saakaşvilinin 7 noyabr işi ilə əlaqədar məhkəməsi keçirilib.

APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, Saakaşvili səhhətindəki problemlərlə əlaqədar məhkəməyə müalicə aldığı klinikadan onlayn qaydada qoşulub. Saakaşvili çıxışı zamanı ayağa qalxaraq fiziki vəziyyətini nümayiş etdirib və onu bu vəziyyətə salanların gürcü xalqından, Ukraynadan, Avropa Parlamentinin deputatlarından üzr istəməli olduğunu deyib.

Sabiq prezident həbsdə olmasına görə Rusiya Prezidenti Vladimir Putini və keçmiş baş nazir, hakim "Gürcü Arzusu" partiyasının qurucusu Bidzina İvanişvilini ittiham edib. "Gürcüstana və Ukraynaya xəyanət edənlər ən ağır sanksiyalarla cəzalandırılmalıdır"- Saakaşvili deyib.

İran XİN rəhbəri Azərbaycana gəlir

İrannın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir-Abdullahian Azərbaycana səfər edəcək.

APA xəbər verir ki, bu barədə İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Nasir Kənanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, Abdullahianın Azərbaycana səfərində məqsəd Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin xari-

ci işlər nazirlərinin iclasında iştirak etməkdir.

Kənanı qeyd edib ki, Abdullahian səfər çərçivəsində azərbaycanlı həmkarı Ceyhun Bayramovla görüşəcək.

Xatırladaq ki, Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin xarici işlər nazirlərinin iclası 5-6 iyul tarixlərində Bakıda keçiriləcək.

Bakıda QH-nin Əlaqələndirici Bürosunun nazirlərinin iclasına hazırlıq iclası keçirilib

Bakıda iyulun 5-6-da keçiriləcək Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirici Bürosunun Nazirlər iclası ərəfasında yüksək vəzifəli rəsmilərin hazırlıq toplantısı keçirilir.

APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin "Twitter" hesabında bildirilib.

Qeyd olunub ki, növbəti 2 gün ərzində hazırlıq toplantısı çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının yekun sənədinin layihəsi müzakirə olunacaq.

Qazaxıstan Rusiyadan yan keçən nəqliyyat dəhlizindəki problemlərin aradan qaldırılması üçün yeni səylərə başlayıb, Azərbaycan və Gürcüstanla birgə logistika şirkəti yaratmaq barədə razılığa gəlib. Səziş ötən həftə Qazaxıstanın baş naziri Əlihan İsmayilovun Cənubi Qafqaza səfərinin sonunda imzalanıb. Bu barədə “Eurasianet” məlumat yayıb.

“Şirkətin yaradılmasında məqsəd Çin və Avropa arasında yüklərin daşınması prosesini və hesablaşma prosesini sadələşdirmək olacaq. Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu və ya Orta dəhliz perspektivlərinin pessimist təhlili tez-tez yüklərin bir çox dövlət sərhədlərini keçməli olduğuna işarə edir. Azərbaycan-Gürcüstan-Qazaxıstan logistika şirkəti bu maneəni aradan qaldırmağın bir yolu kimi görünür.

Artıq malların keçidinin asanlaşdırılmasında mühüm irəliləyiş əldə olunub. Qazaxıstan Sənaye və İnfrastrukturun İnkişafı Nazirliyi bildirib ki, Çindən Transxəzər marşrutu ilə malların Avropaya çatdırılma müddəti son bir ildə 53 gündən 18-23 günə enib. Məqsəd bu rəqəmi daha da azaldıb, 10-15 günə salmaq. Yüklərin fiziki həcmə nisbətən kiçik olsa da, tendensiya müsbətdir. İlin əvvəlindən iyun ayına qədər marşrut üzrə çəki əsasında yükdaşımalarda həcmi 1 milyon tonu ötüb ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 64 faiz çoxdur. Lakin effektiv koordinasiya yolu ilə çatdırılma müddətləri azaldıla bilsə də, yeni infraqururura sərmayə qoymadan həcmə artırmaq mümkün deyil”, - məlumatda deyilib.

Qeyd edək ki, Rusiyanın Ukraynaya qarşı başladığı işğalçı müharibə global ticarət xəritəsində ciddi dəyişikliklərin edilməsinə səbəb olub. Qərb ən sərt sanksiyalara məruz qoyduğu Rusiyanı həm də global ticarət meydanında sıxışdırmağa çalışır. Artıq Avropa İttifaqı Rusiyaya satışı qadağan olunan məhsulların bu ölkənin ərazisindən tranzitini də qadağan edir. Bu isə Rusiyadankənar marşrutların ticarət daşımaqlarında rolunu daha da artırır. Belə marşrutlardan biri Orta dəhliz, yaxud Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizidir. Çindən Avropaya Rusiyadan yan keçməklə yükləsin daşınmasını nəzərdə tutan bu dəhlizə beynəlxalq

Bakı və Astana Orta dəhliz üçün çarpışır - Rusiyadan asılılığın azaldılması niyə vacibdir?

İştirakçı ölkələr yaxın 5 ildə dəhliz infrastrukturunun genişlənməsinə 7,5 milyard dollar investisiya qoymağı planlaşdırırlar

yükdaşıma şirkətlərinin marağı ötən ilin aprelindən sürətlə artmaqdadır. Əksər iri daşıma şirkətləri marşrutla daşımalara başlayıblar. Lakin proses heç də iştirakçıların istədiyi qədər sürətli getmir. Marşruta yüklərin kütləvi cəlb olunması üçün bir sıra mühüm işlər həyata keçirilməsinə ehtiyac var.

Hazırda Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi 8 ölkədən olan 20-dən çox nəqliyyat qurumunu birləşdirir. Ekspertlər hesab edirlər ki, marşrutun keçdiyi ölkələrdə xidmət səviyyəsini qaldıraraq, buraxılış məntəqələrinin işində effektiv əlaqələndirmə və sinxronlaşmaya nail olunarsa, yaxın 5 il ərzində TBND-nin yükötürmə gücü 15 milyon tondan yuxarı olacaq. Bu göstəriciyə nail olunması üçün həm Xəzər, həm də Qara dəniz sahillərindəki limanların ötürücülük gücü artırılmalı, dəmiryol, bərə və avtomobil daşımaları infrastrukturunun fəaliyyəti təkmilləşdirilməlidir. Marşrutun inkişafında maraqlı olan Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və Qazaxıstanın müvafiq dövlət qurumları arasında təmaslar, müzakirələr dəfələrlə intensivləşib. Hər bir ölkə öz infrastrukturunu genişləndirməyə, modernləşdirməyə, prosesin rəqəmsallaşdırılması üçün addımlar atmağa başlayıb.

Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu Assosiasiyasının baş katibi Qaydar Abdikerimovun fikrincə, dəhlizin tranzit potensialını ən çox məhdudlaşdıran “darboğaz” Cənubi Qafqazdır. Onun sözlərinə görə, zəif liman infrastrukturunu imkanları məhdudlaşdırır və tıxaclar səbəb olur. Gürcüstanın baş naziri İrakli Qaribaşvili də İsmayilovla görüşü zamanı bu problemi etiraf edib: “Biz marşrutdakı darboğazları aradan qaldırmaq və Orta Asiya, Çin və ümumilikdə digər Asiya ölkələri üçün Orta dəhlizi daha da cəlbədar etmək üçün əməkdaşlıq edirik”.

Onu da qeyd edək ki, Avropa İttifaqı Orta dəhlizin inkişafında maraqlıdır və bu istiqamətdə fəaliyyətlərə maliyyə dəstəyi də verməyə hazırdır. Ötən ilin oktyabrında Qazaxıstanla səfər edən **Avropa İttifaqı (AI) Şurasının Prezidenti Şarl Mişel** ölkə Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevlə müzakirələrinin əsasında məhz Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu daşınmış. AI Şurasının mətbuat xidmətinin yaydığı məlumatda vurğulanır: “Mövcud geosiyasi vəziyyəti nəzərə alaraq, prezident Tokayev və prezident Mişel global istehsal və təchizat zəncirlərini asanlaşdırmaq üçün Avropa və Mər-

kəzi Asiya arasında mövcud beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin genişləndirilməsinin və inkişafının vacibliyini qeyd ediblər. Onlar həmçinin Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun təklif etdiyi imkanlar və onun daha da inkişaf etdirilməsi variantları, regionda digər nəqliyyat əlaqələrinin rolunu müzakirə ediblər”.

Çin-Qırğızıstan-Özbəkistan-Xəzər yeni dəmir yolunun tikintisi layihəsi üzrə işlər sürətlə həyata keçirilir. Bu ilin mayında Pekində keçirilən “Çin-Mərkəzi Asiya” sammitində layihənin icrası ilə bağlı mühüm razılaşmalar əldə olunub. Çinin onun reallaşması üçün irihəcmli vəsait ayırması bu razılaşmalardan biridir. Bu xəttin işə salınması Orta dəhlizlə yükdaşıma müddətinin xeyli azalmasına gətirib çıxaracaq.

Çin həmçinin Mərkəzi Asiya ölkələrində nəqliyyat infrastrukturunun digər seqmentlərinin inkişafına da yatırım etməyə hazırlaşır. Rusiya və İranın Qərbin sanksiyaları altında olması Çinin diqqətini istər-istəməz Orta dəhlizə yönəldir. Rusiya-Ukrayna müharibəsi Şimal dəhlizi ilə yükdaşımaları kəskin məhdudlaşdırıb. Bu məhdudiyyətlərin yaxın və ortamüddətli dövrdə aradan qalxması ehtimalı demək olar ki, yoxdur. Belə şəraitdə Pekin ən böyük

ticarət tərəfdaşlarından olan Avropa ilə ticarət əlaqələrinin effektiv təşkilində maraqlıdır. Hesablamalar göstərir ki, Çindən Avropaya gedən yük qatarı Orta dəhlizdən keçərsə, 12 gün ərzində 10 min kilometr deyil, 7 min kilometr məsafə qət edə bilər. Eyni qatar Cənub dəhlizi üzrə göndərilərsə, Süveyş kanalı üzərindən gəmi ilə 20 min kilometr yol qət etməlidir. Bu o deməkdir ki, Orta dəhliz boyu zəruri təkmilləşdirmə və genişləndirmə işlərini vaxtında həyata keçirməklə onun Asiya-Avropa ticarətində mühüm həlqəyə çevrilməsinə nail olmaq mümkündür.

Dəhlizin əsas ölkələrin-

lanıb. Bundan başqa, Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu Zəngəzur dəhlizi Orta dəhlizə inteqrasiya ediləcək layihələrdəndir. Zəngəzur dəhlizinin istifadəyə verilməsi Azərbaycan ərazisindən illik təxminən 35 milyon ton yükün daşınmasına imkan verə bilər.

Ümumilikdə, iştirakçı ölkələr yaxın 5 ildə dəhliz infrastrukturunun genişlənməsinə 7,5 milyard dollar investisiya qoymağı planlaşdırırlar. Bu investisiyaların vaxtında yatırılması, layihələrin vaxtında və keyfiyyətlə icrası ilə yanaşı vahid tarif sistemi-nə keçidin təmin edilməsi Orta dəhlizin fəaliyyətinin genişlənməsi baxımından həlledici əhəmiyyət daşıyır. Çünki Rusiya Qərbin ticarət yollarını öz ərazisindən kənara çıxarmaq istəklərini sadəcə müşahidə etməklə kifayətlənmir. Artıq Moskvanın təşəbbüsü əsasında Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan və Rusiyanın iştirakı ilə yeni “Multimodal Cənub Nəqliyyat Dəhlizi”nin yaradılması barədə razılaşma əldə olunub. Bu layihə Orta dəhlizə alternativ olaraq düşünüldü. Layihə yüklərin Qazaxıstan-dan kənar ərazilərdən keçməklə Çindən Rusiya ərazisinə çatdırılmasını nəzərdə tutur. Moskva Qazaxıstanla Qırğızıstan arasında yükötürmə sahəsində yaranan fikir ayrılıqlarını dərinləşdirməyə, Bişkekli Orta dəhlizdən uzaqlaşdırmağa çalışır. “Multimodal Cənub Nəqliyyat Dəhlizi” layihəsi bu məqsəddə xidmət edir. Layihə yüklərin Qırğızıstanın cənubu ilə Özbəkistan, oradan Türkmənistanın Həştərxana çatdırılmasını nəzərdə tutur.

Rusiya həmçinin Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi layihəsi üzrə işləri sürətləndirir. İran ərazisində Rəşt-Asfəndəş dəmiryol xəttinin tikintisi ilə bu dəhlizlə Asiyadan Sank-Peterburqa yüklərin bütün digər marşrutlardan daha qısa müddətdə və daha ucuz çatdırılması mümkün olacaq.

Aydındır ki, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi də Azərbaycan ərazisindən keçdiyinə görə ölkəmiz bu layihədən də faydalanacaq. Lakin Azərbaycanın tranzit habitına çevrilməsi üçün yalnız bu dəhlizin işləməsi yetərli deyil. Ölkə Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin tərkib hissəsi olmaqla, bu sahədə də daşımaqlar üçün mərkəz rolunu oynamaq niyyətindədir...

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan-Ermənistan danışıqlarında qismən ən işlək platforma hələ ki Brüssellə Vaşinqtonun müştərək moderatorluğu ilə aparılan prosesdir. Bir sıra hallarda Ermənistanın və Qarabağdakı separatçıların Vaşinqtonun və Brüsselin söylərinə zərbə vurmaq üçün təxribatlara əl atması da diqqətdən yayınmır.

Təsadüfi deyil ki, erməni separatçıların son təxribatları elə Vaşinqton görüşü ərəfəsində oldu və ardınca Qarabağdakı terrorçu rejim Ermənistan XİN rəhbərinə xitab edərək "dərhal" Vaşinqton görüşünün dayandırılmasını istədi. Erməni revanşçıları dəstəkləyən çevrələr də Azərbaycanın maraqlarına xidmət edən prosesə zərbə vurmaq üçün meqam gözləyirlər. Bu arada Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanın ABŞ-a səfər etməsi də heç şübhəsiz Ermənistanın narahatlığından qaynaqlanır. İyulun 4-də Vaşinqtona səfər edəcək Qriqoryanın ABŞ Prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Ceyk Sallivan və digər yüksək rütbəli rəsmilərlə görüşü nəzərdə tutulub. Görüşlərdə Ermənistan və ABŞ arasında ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirə olunacağı deyilir və detallar açıqlanmır. İstisna deyil ki, Azərbaycanla münasibətlər müzakirələrdə xüsusi yer tutacaq. Bundan əvvəl Ermənistan XİN rəhbəri Ararat Mirzoyan da Sallivanla görüşmüşdü. Vaşinqtonun moderatorluğu ilə davam edən sülh prosesinə zərbə vurmağa çalışan isə Rusiya və bir də nə qədər qərribə görünərsə də, Fransadır.

Xəbər verildiyi kimi, bu arada Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana qəzəbli olduğu üzə çıxıb. İddialara görə, səbəb Paşinyanın guya Qarabağla bağlı məsələdə Makronun mövqeyini maksimalist dəstəkləməsidir. Bu haqda "Hraparak" erməni nəşri yazıb. Nəşr qeyd edib ki, iyunun 1-də Kişinyovda keçirilən beşərəfli görüşdən sonra Makron "Daşnaksütyun" partiyasının üzvü, Fransadakı erməni təşkilatlarının koordinasiya şurasının (CCAF) həmsədri Murad Papazyana zəng edib və bildirib ki, o, artıq belə görüşlərdə iştirak etmək niyyətində deyil: "Çünki yalnız o, Qarabağla bağlı mövqə sərgiləyir, digərləri (Şolts, Mişel, Əliyev və Nikol) isə "artsax"ın "ölke" olmasını inkar edir, bu ərazinin Azərbaycana məxsus olduğunu qəbul edirlər". Papazyana məsələ ilə bağlı nəşrin sorğusunu cavablandırmaqdan imtina edib. "Makronun Moldovada keçirilən Avropa Siyasi Birliyinə sammitindən sonra Murad Papazyana telefon əlaqəsi yaratdı-

Masada Makron varsa... sülh olmayacaq! - Bakı isə daha güzəştə getməyəcək

Deputat: "Növbəti görüşlərdə ən doğru qərar Makronun iştirak etməməsi olar"

STM-in icraçı direktoru: "Fransa regiona Avropa İttifaqı bayrağı altında daxil olmaq və möhkəmlənmək istəyindədir"

Politoloq: "Azərbaycan Fransanın vasitəçiliyindən imtina etməli və bu ölkənin iştirakı ilə danışıqlar prosesinə qatılmamalıdır"

ğına dair məlumatlar doğrudur. Fransa prezidenti Kişinyovda erməni maraqlarını müdafiə edən yeganə şəxs olub, Şarl Mişel Azərbaycanın mövqeyini müdafiə edib, Paşinyan isə zəif performans göstərüb. Makron təyyarəyə minəndən dərhal sonra Murad Papazyana zəng edib və narazılığını bildirib. Çünki Makron erməni maraqlarını müdafiə edən yeganə şəxs kimi pis vəziyyətə düşüb" - Fransada nəşr olunan Armactu saytı yazıb. Ermənistan və erməni diasporunun mediası bu kimi məlumatları Paşinyanı erməni maraqlarını müdafiə etməməkdə ittiham etmək üçün tirajlayır, lakin belə məlumatlar Makronun erməni maraqları naminə "Roma Papasından çox katolik olduğunu" da təsdiq edir. Makronun Fransadakı daşnak Papazyana zəng etməsi göstərir ki, Fransa prezidenti erməni diasporunun qarşısında cavabdeh şəxs rolundadır və onun Azərbaycana qarşı bütün hücumlarının sifarişçiləri də daşnaklardır. Belə çıxır, oktyabrda İspaniyada nəzərdə tutulan növbəti "5-li format"da (Əliyev, Paşinyan, Mişel, Makron və Şolst) görüşdə Makron masada olmaya bilər... Maraqlıdır, "5-li format" "4-lü format"a çevrilə, sülh prosesi sürətlənə bilirmi? Makronun "beşərəfli" formatdan çekilməsi əlbəttə ki, ümumi işin xeyrinə, sülh prosesinin faydasına olar. Çünki Bakı və İrəvan arasında anlaşmaya ən böyük əngəl Rusiya və Fransadır. Bunu Makronun

Fransada (Marseldə) erməni icması ilə görüşdə Azərbaycan Prezidenti ilə bağlı son sərəm açıqlaması da təsdiqləyir. Bu yerdə qeyd edək ki, rəsmi Bakı onun cavabını artıqlaması ilə verib. Həmçinin səfir XİN-ə çağırılıb, izahat tələb edilib. "Mən İlham Əliyevə Paşinyanın özündən də çox təzyiq edirəm və etməyə davam edəcəyəm", - deyə o sarısaqlayıb. Ancaq kimə də soruşmayıb ki, "təzyiq" edib də, nəyə nail olub, görəsən? Bununla, sadəcə, öz dövlətinin sülh prosesində hər hansı səviyyədə iştirakına haqqı çatmadığını isbatlamış olub. Belə ağılsız siyasətin altını isə ən çox erməni lobbisinin əlində alətə çevrilən Fransa dövləti və onun maraqları çəkəcək. Bakı isə yəqin ki, Makronla bağlı bir daha güzəştə getməyəcək. Bəs Fransanın indiki prezidenti niyə sələfləri qədər müdrik ola, tərəflər arasında kövrək balans saxlaya bilmədi?

Deputat Ceyhun Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında rəsmi Parisin qeyri-konstruktiv davranışlarına diqqət çekdi: "Son proseslər açıq-aydın göstərir ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasına ən çox mane olan ölkə Fransadır. Əslində Makron son sərəmləməsi ilə həm də özünün pozucu fəaliyyətini ifşa etdi. Açıq-aydın göstərdi ki, Roma papasından daha çox katolik olmağa çalışır. Baxın, artıq Paşinyan Qarabağın Azərbaycan ərazisi ol-

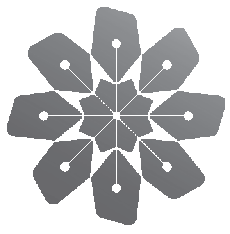
ması ilə razılaşıb. Qarabağın müstəqil qurum kimi tanınmasını istəyən yeganə şəxs Paşinyandır. Danışıqlarda bəlkə Makron təşkil edib, bizim xəbərimiz yoxdur? Bu insan anlamır ki, danışdıqca batır. Məhz onun həyata keçirdiyi yarıtmaz siyasət nəticəsində bu gün Fransa dağılır, etirazlar bitmir. Makron elə fitri istəda malikdirsə, onu ölkəsinin idarəçiliyinə sərf etsin. Burada bir Azərbaycan atalar sözü yada düşür: "Özünə umac ova bilmir, başqasına ərşə kəsir". Makron getsin Fransanın problemlərini həll etsin, onun bizə ağıl öyrətməsinə, "ərşə kəsməsinə" ehtiyacımız yoxdur!" **Makronun bu qədər Ermənistanın cəfasını çekməsinə gəldikdə, C.Məmmədov hesab edir ki, bunun səbəbi onun ermənilər qarşısında gözükəli olmasıdır:** "O, yalnız bununla hesabət verərək demək istəyir ki, verdiyiniz pulların, ayırdığınız ianələrin halallığını verin, günah mənə yox, sizin yarıtmaz prezidentinizdədir. Bu, həm də bir prezident və siyasətçi kimi Makronun hansı keyfiyyət və xüsusiyyətlərə malik olduğunu göstərir. Makronla Paşinyan həm də guya dostdurlar. "İki daşın arasında", görüşdən çıxan kimi

Makron Paşinyanı "satdı", onu Azərbaycana güzəşt etməkdə günahlandırdı. Bütün Ermənistan mediası bunu əsas götürərək Paşinyana hücum keçdi". **Deputat qeyd etdi ki, bu açıqlamalar əldə edilmiş bir sıra məsələlərlə bağlı razılıqlara da xələl gətirir:** "Düşünürəm ki, növbəti görüşlərdə ən doğru qərar Makronun iştirak etməməsi olar. Çünki onun iştirakı prosesə yalnız xələl gətirir, münasibətləri daha da gərginləşdirir. Belə iştirakdansa, onun prosesdə iştirak etməməsi daha yaxşıdır. Bizə belə vasitəçi olmaq istəyən dövlət lazım deyil.

ki, region ölkələrinin heç birinin maraqlarına uyğun gəlmir. Fransa əvvəlki bütün danışıqlarda, hansılarda ki, iştirak edib, həmişə destruktiv mövqə sərgiləyib və danışıqlar da nəticəsiz başa çatıb. Bu baxımdan Fransanın bütün formatlarda iştirakının sülh proseslərinə mane olacağı şübhə doğurmur. Ona görə də Fransanın növbəti danışıqlar prosesindən tamamilə kənarlaşdırılması aktual məsələdir. Lakin buna nail olmaq o qədər də asan deyil. Ən azı Ermənistanın Fransadan asılı olması səbəbindən..."

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə hesab edir ki, Fransa Prezidenti Makron diletant siyasətçidir: "Öz ölkəsinin geosiyasi maraqlarını şəxsi maraqlarına qurban verir. Xüsusilə bunu biz erməni lobbisi ilə keçirdiyi görüşdə verdiyi açıqlamada görürük. Erməni lobbisi anti-Pasinyan mövqeyə malikdir. Qarabağ məsələsindən də onlar öz şəxsi maraqlarına uyğun istifadə edirlər. Məhz Emanuel Makrona maliyyə dəstəyi verirlər. Əgər Nikol Paşinyan Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi sayırsa, ölkəmizin ərazi bütövlüyünü qəbul edərsə, lakin Fransa prezidenti bunun əksinə gədirsə, deməli, Makron regionda Fransanın maraqlarına zidd addımlar atır. Regionda sülh və ərazi bütövlüyünün təmin olunması Parisin geosiyasi mövqeyinə uyğundur". **M.Əsədullazadə şübhə etmir ki, əgər əvvəlki Fransa prezidentləri olsaydı, onlar dövlət maraqlarına uyğun siyasət ortaya qoyacaqdılar:** "Heç şübhəsiz ki, onlar realılıqla barışacaqdılar. Qeyd edim ki, Makronun məlum çıxışından sonra onun danışıqlar prosesinə qatılmasına imkan vermək lazım deyil. Makron sülhün əldə edilməsində maraqlı görünmür. Onun daxili siyasətinə fikir versək, ölkədə iğtişaşlar və qeyri-sabitlik belə bir şəxsin vasitəçi olmasını istisna edir". **Politoloq bu fikirdədir ki, Azərbaycan Fransanın vasitəçiliyindən imtina etməlidir və Fransanın iştirakı ilə danışıqlar prosesinə qatılmamalıdır:** "Fransa Prezidenti Makron Kişinyovdakı dördtərəfli görüşdə Prezident İlham Əliyevə Nikol Paşinyandan daha çox "təzyiq etdiyini" iddia edir. Qeyd edim ki, Prezident İlham Əliyev müharibədə qalib gəlmiş və kifayət qədər müstəqil, regionda yeni bir siyasi nizam yaradan dövlət başçısıdır. Ümumiyyətlə, Prezident İlham Əliyev elə bir xarakterə malikdir ki, onunla heç kim təzyiq dilində danışa bilməz. Makronun diletant açıqlaması yalnız erməni lobbisinə xoş gəlmək üçün istifadə etdiyi termin ola bilər". Ekspert hesab edir ki, bütün bunlardan sonra Azərbaycan Fransa ilə diplomatik əlaqələri aşağı səviyyəyə endirməlidir.

□ **E.PƏSƏSOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

İctimai nəzarət vətəndaş cəmiyyətinin ana xəttidir. Azərbaycanda bu sahədə vəziyyət ürəkəçən deyil. QHT-lər ictimai nəzarət funksiyasını effektiv şəkildə həyata keçirmirlər. Həmçinin əhali ilə işləmək, xalqla təmas zəifdir. Necə ki məmurların xalqla ünsiyyətində ciddi problemlər, boşluqlar meydana çıxır, vətəndaş cəmiyyətində də analoji nöqsanlar var.

Hətta ictimai şuralar yaradıldı, amma nə dəyişdi?! Bəli, operativ reaksiya verən İctimai Şuralar da var, amma biz məsələyə geniş planda baxmalıyıq. Ən əsas problem əhalinin müxtəlif zümərələri ilə işləməkdir. Vətəndaş cəmiyyəti ayrı-ayrı hadisələrdən nəticə çıxarıb xalqla necə danışmaq lazım olduğunu bilməlidir. İstər erkən nikah, istər qadına və uşağa zorakılıq, istər müxtəlif məişət problemləri, istərsə regionlarda yaşanan sosial narazılıqlar olsun, hər birində QHT-lər fəal olmalıdır. Habelə, ictimai nəzarət güclənməlidir. Bu işdə İctimai Şuralar da, ayrı-ayrı təşkilatlar da operativlik göstərməlidirlər.

Ümumiyyətlə, vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı hüquqi dövlət quruculuğunun əsas istiqamətlərindən biridir. Danılmaz faktdır ki, bu gün

Azərbaycanda fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatları öz mövcudluqları ilə ölkədə üçüncü sektorun təkmilləşməsinə öz töhfəsini verirlər. QHT-lər eyni zamanda problemlərin aktualaşdırılmasında, ictimai müzakirələrin təşkilində böyük rol oynayırlar. Bundan başqa, mənfi amillərin, o cümlədən rüşvətxorluq və korrupsiya kimi sosial bəla-ya çevrilmiş halların aradan qaldırılmasında təkcə hüquq-mühafizə orqanları yox, bütün aidiyyəti qurumlar, o cümlədən vətəndaşlar ciddi məsuliyyət daşıyırlar.

QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Müşahidə Şurasının üzvü Günel Səfərova hesab edir ki, bizim yerli səviyyədə bəlkə ən zəif olduğumuz sahələrdən biri icmalarla və geniş anlamda əhali ilə iş konsepsiyasının olmamasıdır.

Mülki cəmiyyət, hüquq

YENİ ÜSAVAT
N 111 (8247) 4 iyul 2023

Vətəndaş cəmiyyəti nələrdə axsayır - ictimai nəzarət, xalqla işləmək...

Hüquq müdafiəçiləri ictimai şuraların da fəaliyyətini qənaətbəxş saymır; əhali ilə işləmək konsepsiyası yoxdur

Günel Səfərova

Xəzər Teyyublu

dır: "Buna görə də vətəndaş cəmiyyətinin preventiv tədbirləri ləngdir. Düzü, bu, geniş sahədir və əhatəli, davamlı iş tələb edir. İstənilən sosial problemə erkən müdaxilə göz yaşartmır". G.Səfərova hesab edir ki, vətəndaş cəmiyyətinin ən önəmli rollarından biri də ictimai nəzarət və ictimai iştirakçılıqdır: "Beynəlxalq təcrübədə ictimai nəzarət daha çox vətəndaş məsuliyyəti və ya nəzarəti kimi ortaya çıxır. Bu metod hələ ki bizdə yoxdur. Vətəndaş iştirakçılığı haqqında qanuna əsasən ictimai şuralar yaradıldı. İctimai

şura olaraq təəssüf ki, əksəriyyətimiz situativ və reaktiv fəaliyyət göstəririk. Qurumun əsas strateji proqram və layihələrinin planlaşmasında vətəndaş ictimai şuralar təmsil etməlidir. Bəs niyə rəy sorğuları, dinləmələr və ictimai müzakirələri etmirik?"

Müstəqil Həmkarlar Birliyinin həmtəsisçisi Xəzər Teyyublu da o qənaətdədir ki, QHT-lər vətəndaşlarla daha çox işləməlidir. Onun fikrincə, bu istiqamətdə axsama müşahidə olunmaqdadır: "Biz hər gün vətəndaşlarla tə-

masdayıq, müraciətlərə baxırıq, bölgələrdən olan zəngləri, şikayətləri araşdırırıq. Amma bu yükü qaldırmaq üçün daha böyük resurs olmalıdır. Eyni zamanda bir təşkilatın təkbaşına görə iş deyil". **Hüquq müdafiəçisi vətəndaş cəmiyyətinin tamamilə səfərbər olmasını təklif edir:** "Xalqla məmurlar işləməlidir əvvəla, ikincisi də, QHT-lər bu işdə yaxasını kənara çəkməməlidir. Ölkədə minlərlə belə təşkilat var, amma bir çoxu passivdir. Adları var, fəaliyyət görünmür. Hər bir sahə üzrə fəaliyyət göstərən

təşkilatlar mövcuddur, onların 30-40 faizi aktiv olsalar, vətəndaşların problemlərinin həllində böyük irəliləyiş əldə etmək olar. Yəni vətəndaş cəmiyyəti - qurumlar - xalq, bu üç qol zəncirvari işləməlidir". **X.Teyyublu nazirliklər, qurumlar yanında yaradılan ictimai şuraların fəaliyyətini qənaətbəxş saymır:** "Hətta bəziləri özlərini nazirliyin ştatlı işçiləri kimi aparırlar. İctimai şuralar müstəqil olmalı və dövlət orqanlarına nəzarəti həyata keçirməlidir. Bizdə isə əfsuslar olsun ki, bu məsələ reallıqla tərs mütənəsibdir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Artıq iqtisadi inkişaf və hətta modern texnoloji tərəqqi Qərbdə, yəni Avropada və ABŞ-da cəmləşməyib, Şərq ölkələri, xüsusən də Uzaq Şərq dövlətləri bu sahədəki bütün rekordları qırmaqdadır və bu, hamıya çox yaxşı məlumdur.

Hüseyinbala SƏLİMOV

tant dəyərlərinə oxşar dəyərlər vardır.

Bunu qəbul etmək də olar, etməmək də. Bizim məqsədimiz heç də bu deyil, əsas odur ki, bəzi Şərq ölkələrinin iqtisadi sıçrayışı bir faktdır və o, Veberin konsepsiyası ilə təsdiq olunub-olunmamasından asılı olmayaraq sistemli və davamlıdır.

Amma burada sual yaranır: bəs bu, hamıya çox yaxşıca məlumdursa, biz niyə bunu bir daha xatırlatmalı olduq?

Bugünlərdə ciddi Rusiya nəşrlərindən biri qərbli mütəxəssisə istinadən yazmışdı ki, yaxın on il ərzində Pekin özünün faydalı qazıntılarına ehtiyacını Ayın hesabına ödəyəcəkdir. Fantastika kimi görünür, deyilmi?

Çin Maks Veberi necə təkzib edir?..

Bəli, zahirən həqiqətdən də belədir, amma indinin özündə belə "Səmaaltı imperiya" Aydan ən müxtəlif suxurlar, mineral nümunələri gətirməkdədir...

Bir sözlə, bu faktlar bir daha göstərir ki, ən azı iqtisadi meyarlara görə dünya artıq bir qütblü ola bilməz və ABŞ nə qədər çalışsa da, o, planetin yeganə söz sahibi olmayacaq, çünki ən azı iqtisadi mülahizələr bu cür iddiaları rədd edir. Amma Vaşinqtonda bu faklla hesablaşmaq istəmir və Çinin ölkələrini üstələməsinə imkan verməməyə çalışırlar.

Bu haqda ilk dəfə prezident Donald Trampın vaxtında açıq danışmağa başladı-

lar. Bəli, Tramp iddia edirdi ki, ABŞ üçün təhlükə Rusiya deyil, Çindir. Bayden hakimiyyətə gələndən sonra bu cür iddialar intensivliyini bir az səngitdi - Vaşinqton indi daha çox ona çalışır ki, Çin Rusiya ilə geosiyasi ittifaqa girməsin.

Özlüyündə Çin hələ geosiyasi güc deyil, amma buna Rusiyadan fərqli olaraq iqtisadi imkanları və resursları var. Rusiyanın problemi ondadır ki, onun geosiyasi ambisiyaları imkanlarına adekvat deyil. Çinin də bu qəbildən problemi yox deyildir. Pekin iqtisadi cəhətdən ona görə inkişaf etdi ki, ideologiyani bir tərəfə qoydu və iqtisadiyyatını inkişaf etdirməyə başladı - bu vaxta qə-

dər "Səmaaltı imperiya" ona görə inkişaf edə bildi ki, Den Syaopinin "Pəşiyin hansı rəngdə olmasının əhəmiyyəti yoxdur, əsas odur ki, o, siçanı tutsun!" tezisinə əməl etdi.

Amma yoldaş Si hakimiyyətə gələndən Çinin geosiyasi iddiaları meydana çıxdı və hətta belə deyim yarandı ki, Mao Çini birləşdirdi, Den onu varlı etdi, yoldaş Si isə onu güclü dövlətə çevirdi. Hələ ki Pekinin geosiyasi iddiaları sistemli xarakter daşıyır, sanki Çin vurnuxur, özü üçün səma altında yer axtarır - gah Afrikaya baş vurur, gah soragı Yaxın Şərqdən gəlir! Fəqət, burada bir məsələ var: Avropa və ABŞ Çinin ən əsas bazarlarıdır. Pekin onları itir-

mək istərmir? Düşünürük ki, yox! Ona görə də bir daha deyirik ki, Pekinin geosiyasi ambisiyaları davamlı və sistemli xarakter daşıyır, çünki ABŞ onu ciddi şəkildə hədəfə götürsə, dünyanın yeni iqtisadi nəhənginin ciddi problemləri yarana bilər. Buna görə də Pekin qonşu Tokiodan nümunə götürməlidir. Bir vaxt Yaponiya da çox militarist bir dövlət idi. Amma müəyyən hadisələrdən sonra o, kursunu tam dəyişdi və vurğunu daha çox iqtisadiyyata etdi. Bununla Tokio uduzdu mu? Bizə elə gəlir ki, yox, qəti uduzmadı, çünki siyasətdə ən əsası odur ki, gərək, reallıq hissini qoruya biləsən və heç bir halda onu itirməyəsən...

Bir vaxt avropalı sosioloq Maks Veber kapitalizmin inkişafını Avropadakı dini reformasiya və protestant etikası ilə bağlayırdı və ötən əsrin ikinci yarısından başlayaraq tədqiqatçılar Veberin bu konsepsiyasına düzəlişlər etməyə cəhd edirlər və iddia edirlər ki, digər ölkələrdə də kapitalizmin inkişafı onunla bağlıdır ki, bu xalqların da dinində və mədəniyyətində protes-

Kaktuslu ağlaşma

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

“Zərərli otlar və pis adamlar yoxdur, yalnız pis aqronomlar var”
 (Viktor Hüqo)

Folklorumuzda belə bir əhvalat var, açığı, Molla Nəsrəddinə aiddir, ya Bəhlul Danəndəyə - xatırlamıram. Adam girir dükanə, görür tacir qoz-fındıq, ləpə, kişmiş satır. Tacirə deyir niyə bunları yemir-sən, tacir deyir mayama ziyan eləyər. Adam ovuc layır, başlayır yeməyə: “Qoy mənim mayama ziyan eləsin”.

Bu ziyan söhbəti bulvarda kaktusa yazı yazan zəhmətkeşimizin videosunu görəndə yadıma düşdü. Bildiyimiz kimi, hələ Hacıbala müəllim Bakı şəhərinin müdiri olan zamanlarda dənizkənarı bulvar ərazisinə cürbəcür matah (aztəpilan, nadir) ağaclar ekmişdir. Onlardan qeyd edə bilirik İtaliyadan gətirilən 300 yaşlı zeytun ağacını, Argentinadan gətirilən 500 yaşlı baobab ağacını, Meksikadan tekila çəkmək üçün gətirilən 45 faizli aqava otunu, Avstraliyadan gəlmiş evkalipti və sairəni. Rəhbərlik imkan vermədi, Hacıbala müəllimlərinin başında qalsaydı milli bulvarımıza cəhənnəmdən zəqqum ağacı da nəql edəcəkdik.

Əlbəttə, o ağacların həqiqi yaşını biz bilmirik, məcbur Hacıbala müəllimin sözüne inanaq. Yoxsa ağacın yaşını bilmək üçün gerek kəsib içindəki halqaları sayasan. Bəzi insan da belədir, ömrünün uzunluğu daxili aləmindəki halqaların sayı ilə ölçülür. Lakin bu fəlsəfi temadır, qalsın başqa zamana.

Həmin bitkilərin əhalimiz üçün praktik funksiyası da vardır. Məsələn, Əhmədli və Yeni Günəşli sakinləri baobab ağacından susuz qalmağı, daha doğrusu, suyu saxlamağı öyrənirlər. Baobab quraqlıq dövrə yaşaya bilmək üçün yağış sezonunda suyu içinə toplayır. O üzəndən bunun görkəmi bir növ cürdəyə və ya butulkaya oxşayır. Elə görüntüsünə görə baobaba bəzən butulka-ağac deyirlər. Rəhmətlik Ekzüperi baobabı “Balaca şahzadə” əsərində haqsız yere qaramışdır. Bəlkə Hacıbala müəllim bulvara baobabı o məqsədlə ekmişdi ki, yekəlib bütün şəhəri tutsun, şəhər olsun Hacıbala müəllimlə onun şəxsi baobabının. Oxumuş adam idi. Sözləşib, Bakıda Butulka piri də var, orda divara butulka vurub sındıran arvadların oğlan uşağı olur. Məsləhətli yerdə, istəyən olsa konum atım.

Ziyandan danışırıdık. Həqiqətən uca millətimiz bulvardakı kaktusların yarpağına öz adını yazmağı sevir. Orda kaktus üzərində “Fatoş+Yuska=aşk”, “İbrahim 99”, “Vor oğlanlar, zor oğlanlar” kimi tariximizi, gəlib-keçənlərimiz əks etdirən yazılara rast gəlirik. Qismət olsa bəlkə 40 min il sonra Azərbaycan tarixini o yazılar vasitəsilə öyrənəcəklər. Lakin bitkilərə ziyan vurmaq olmaz.

Hərçənd hələ bilmək olmaz kaktusa yazan ziyan eləyir, kaktus, yoxsa bulvar idarəsi. Məsələn, hər il bizim bir Turizm Kompleksinin ziyanla işlədiyi haqda məlumatlar açıqlanırdı. Nəhayət, bu yaxında mərkəzin direktoru dözmədi, belə böhtanlar yazanları tənqid etdi, söylədi ki, zərərin hamısı nağd zərər deyil, içində vergilər də var. Həmçinin 100 milyon manatlıq ziyan 7 ildə toplanan ziyandır, 1 ilə yığılmamışdır.

Ürəyimiz yerinə gəldi. Lap o əski müşavirə yadına düşdü: “Cənab prezident, biz gömrükdə tək cəzə rüşvət almırıq, içində rüşum da var”. Tahir müəllim də xalq yolunda vaxtilə çox əziyyət çəkib ziyan gördü.

Digər tərəfdən, əgər dövlət büdcəsindən kompleksin ziyanları hər il artıqlaması ilə örtülürsə, bu işə niyə “zərər görüb” adı qoyulur? Zərəri görən bizik. Ziyana düşən dövlət büdcəsidir. Ac qalan millətdir.

Elə bunları yazırdım, gördüm Mərkəzi Bankın zərərləri açıqlanır. Deyir keçən il 200 milyon manat zərərlə çalışmışıq.

Görünür, təzə trenddir, hərə bir yanda ağlaşma qurur. Ağlamayana mənə vermirlər yəqin.

Rusiya və Ermənistanın destruktiv mövqeyi sayəsində 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli sənədi artıq öz əhəmiyyətini itirmiş, ləğv olunmuş kimidir. Bu qənaətin altını artıq əminliklə cızmaq olar. Çünki sənədin böyük sülh sazişinin önünü açacaq əsas bəndləri (4 və 9) yerinə yetirilməmiş qalır.

Bundan əlavə, rəsmi Moskva həm adıçəkilən yazılı anlaşmaya, həm də 22 fevral 2022-ci il tarixli Moskva bəyannaməsinə təpürməklə, separatçılara hər-tərəfli dəstəyini davam etdirməklə daimi sülh və sabitliyə ciddi əngəl yaratdığını vaxtaşırı şəkildə ortaya qoymağdadır.

Bu səbəbə avtomatik surətdə Azərbaycan özünün ayrılmaz tərkib hissəsi olan Qarabağda beynəlxalq hüquq əsasında öz suverenliyini tam miqyasda bərpa etmək üçün istənilən yola əl atmaq haqqı qazanmış olur. Proses başlayıb. Ermənistanla sərhəddə, Laçın yolunun girişində nəzarət-yoxlama postunun qoyulması bunun yalnızca başlanğıcıdır. Davamı da gələcək. Böyük ehtimalla, növbəti mərhələdə hələ də ərazimizdə gizlənən qanunsuz erməni silahlı dəstələrinin zərərsizləşdirilməsi başa çatdırılacaq.

Bundan ötrü yəqin ki, Bakı son dəfə Qarabağda müvəqqəti yerləşmiş Rusiya “sülhməramlı” kontingentini nəzakət qaydasında xəbərdar edəcək. Rusların böyük təmizləməyə əngəl olmağa heç bir yuridik əsası yoxdur, ola bilməz. Onların faktiki mandatı da Azərbaycanın antiterror əməliyyatına maneə yaratmasını istisna edir. Əksinə, bu işi məhz elə onlar, həm də çoxdan görməli idilər (4-cü bənd).

10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli sənədinin “dəmir” məntiqinə əsasən, Qarabağda rus “sülhməramlıları” varsa, digər heç bir yad ölkənin silahlısı və ya qanunsuz silahlı orada olmamalı idi. Yox, silahlı separatçılar qalır, onda rus hərbiçiləri orada nə gəzir?

Sonuncu halda Azərbaycan nə edəcəyini yaxşı bilir. Onların işini bitirmək üçün ordumuzun bir cəzə korpusu və cəmi bur neçə saat kifayətdir. Zətən, Bakı humanizm göstərərək, İkinci Qarabağ müharibəsini dayandıрмаğa ona görə razılıq verib ki, erməni işğalçı qüvvələrinin qatilləri qan tökülmədən, dərhal ərazimizi tərk eləsin.

Qarabağda böyük təmizləmə başlayır - Bakını tələsdiren səbəb

Azərbaycan separatçıların işini Ukraynada müharibə gedə-gedə də bitirə bilər; 10 noyabr sənədinin faktiki ləğvi Bakının əl-qolunu açıb; Rusiya ərazimizdə süni məskunlaşma aparır?..

Təəssüf ki, Azərbaycan tərəfinin yaxşılığını nə ermənilər, nə də havadarı doğru anladı. Ona görə də Moskvaya konkret vaxt, separatçılara isə ultimatum vermək zamanı çatıb. Azərbaycan rus hərbiçiləri Qarabağda əbədi qalsın deyə, separatçıların özbaşınalığına sonsuzadək səbir göstərmək niyyətində deyil. Bizim belə bir “bahalı” lüksümüz yoxdur, biz onları əbədlilik çağırmamışıq!

Bu iradəni Azərbaycan dövləti iyunun 27-də Vaşinqtonda üçgünlük danışıqlar başlayan gün bir daha əyani və sərt formada hamıya nümayiş etdirib - “sülhməramlıları”nın müvəqqəti məsuliyyət zonasında 5 silahlı separatçını gəbərtməklə.

Bu, hər şeydən öncə Moskvaya signal idi ki, davamı daha ağır gələ, hətta Rusiya hərbi kontingentinin Qarabağı vaxtından tez tərk etməsi ilə nəticələne bilər. Madam ki, 10 noyabr sənədi işləmir, onun “sülhməramlıları” bağlı 6-cı bəndi də avtomatik qüvvədən düşmüş sayılır.

Odur ki, rəsmi Moskva qərarını verməlidir: o, kiminlədir - kriminal elementlərlə, yoxsa beynəlxalq hüququn yanında, öz hərbi kontingentini Qarabağda erməni separatizmini kövrükləmək üçün

gətirib, yoxsa iki xalqın barışığına kömək üçün? Əfsus ki, ikinci halı görmürük. Kreml və İrəvanın eyni zamanda Bakının “Qisas -2” əməliyyatından yanlış nəticə çıxardığı ortada.

Hələ harasıdır, bu arada Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunun rus sülhməramlılarının müvəqqəti məsuliyyət zonasına Kazandan gələn erməni ailənin yerləşdirildiyi haqda məlumat yayılıb (Axez.az). Belə ki, “Bez Tormozov” Telegram kanalı Kazandan olan ailə - Tatyana Babayan, əri Artur Babayan, onların övladları Arkadi, Samvel və Aleksandrın fotoları dərc edilib.

Bildirilir ki, onlar rus sülhməramlılarının məsuliyyət zonasına 2020-ci ildən sonra yerləşdiriliblər. Tatyana sülhməramlı kontingentinin təşkil etdiyi anti-Azərbaycan tədbirlərində fəal iştirak etməklə fərqlənir. “Tatyana fevralın 26-da Xocalı faciəsinin ildönümü günü təşkil edilən Maslenitsada da iştirak edib. Maslenitsa məhz qadınların, uşaqların və qocaların vəhşicəsinə qətlə yetirildiyi Xocalı təpələrində qeyd olunub”, - məlumatda bildirilib. Artur Babayanın isə sülhməramlı kimi “xidmət etdiyi” də istisna edilmir.

Xəbər doğrudursa, o zaman bu, Moskvanın Bakıya qarşı daha bir de-marşı he-

sab edilməlidir. Çünki Azərbaycan vətəndaşlığı daşımayanlar, o cümlədən ermənilər dövlətimizin razılığı olmadan Qarabağda yerləşə bilməzlər. Bu, beynəlxalq konvensiyaya da ziddir və axırının nə ilə qurtardığı gərək ki, Rusiya hakimiyyətinə yaxşı məlumdur. Üstəlik, Kazandan gələn erməninin “sülhməramlı” kontingentinin tərkibində xidmət keçməsi və “Xocalı yaramız”a alçaq-casına duz basılması.

Azərbaycan xalqı sözsüz ki, bütün bunlara, o cümlədən indi də rusun əli ilə ərazimizdə süni məskunlaşma aparılmasına göz yuma, imkan verə bilməz. Özü də elə bir mühüm və tarixi dönmədə ki, Qarabağda “Böyük Qayıdış”la bağlı quruculuq işləri sürətlənib. Keçmiş köçkünlərin dönüşü intensivləşib. Onların dinc, təhlükəsiz həyatı isə ən əvvəl Qarabağda qanunsuz silahlı dəstələrin meydan sulamasını istisna edir.

Əgər Kreml dahlizlərində güman edirlərsə ki, Bakı bu və digər özbaşınalığlara laqeyd yanaşacaq, kobud surətdə yanırlar. Azərbaycan Qarabağda böyük təmizləməni Ukraynada müharibə gedə-gedə də bitirə bilər. Deyəsən, proses buna doğru gedir...

□ **Siyasət şöbəsi,**
“Yeni Məsəvat”

Məlum olduğu kimi, Vaşinqtonda 27-29 iyunda Azərbaycan-Ermənistan xarici işlər nazirləri səviyyəsində danışıqların ikinci raundu başa çatdı. Nəticə əvvəlkindən ciddi fərqlənmədi: səslənən nikbin notlara rəğmən, faktiki ABŞ yenə "ağ qoşa" qoydu. Çünki rəsmi İrəvan bu dəfə də destruktiv mövqeyindən əl çəkmədi. Xüsusən də Qarabağ şərtini masaya yatırmağa çalışdı. Əks halda, prinsiplial məsələlərdə mühüm irəliləyiş olmadı...

"Ən çətin məsələlərin həlli sonraya qalıb". Bunu isə ABŞ dövlət katibi Antoni Blinken danışıqların yekununa dair şərhində söylədi. Blinken bildirdi ki, razılığa nail olmaq nə qədər asan olsa da, bəzi hallarda çətinləşir: "Çünki ən mürəkkəb məsələlər hələ həllini tapmayıb". Etiraf edək ki, səmimi etirafdır. "Bir sıra vacib məsələlərdə Ermənistan və Azərbaycanın mövqeləri fərqlidir". Bu etirafı isə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan edib. "Ermənistan və Azərbaycanın bir sıra vacib məsələlərlə bağlı mövqeləri əlavə iş tələb edir. Söhbət Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədlərin delimitasiyası, qoşunların çıxarılması və Bakı və Xankəndi arasında dialoq üçün beynəlxalq mexanizmin yaradılmasından gedir", - deyərək Badalyan qeyd edib. Diplomatiya dildən adi dilə tərcümədə bu, elə İrəvanın danışıqları pozmaq və dalana dirəmək məqsədilə Bakıya şərtlər qoymasındır. Çünki qoşunlar haradan çıxarılmalıdır, məlum: guya Azərbaycan Ordusu Ermənistan ərazisinə girib. Bəs Bakı və Xankəndi arasında dialoq üçün hansı beynəlxalq mexanizmdən söhbət gedə bilər? Burada da erməni məkri bəlli: kapitulyant tərəf neçə vaxtdır Bakının irəli sürdüyü 5 baza prinsipini sıfırlayıb öz "sülh gündəliyi"ni bizi sırtımaqdan ötrü hiyləgər taktika yürüdü, buna beynəlxalq dəstək axtırr.

Ümid indi də qalır iyulun 21-nə - Brüsseldə Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel-in təşəbbüsü ilə Brüsseldə reallaşacaq Əliyev-Mişel-Paşinyan növbəti üçlü görüşünə. Hərgah ona qədər rəsmi Moskva da ənənəvi olaraq fəallaşsa, imitasiya xətrinə "xod" edə bilər. Rusiyanın "sülh formulu" isə məlumdur: "status" məsələsi gələcəyə saxlansın, Qarabağda daima rus əsgəri İvan var olsun!

Daha sonra - oktyabrın 5-də İspaniyanın Qranada

Vaşinqtonda qoyulan məcburi "ağ qoşa": "xod" təzədən Brüsselə keçir, yoxsa Moskvaya...

Rəsmi İrəvan ABŞ-da bu dəfə də destruktiv mövqeyindən əl çəkmədi, xüsusən Qarabağ şərtini yenə masaya yatırdı; Rusiyanın "sülh formulu" isə məlumdur - "status" gələcəyə saxlansın, Xankəndidə daima rus əsgəri İvan olsun!

şəhərində Avropa Siyasi Birliyinin üçüncü Zirvə toplantısında Şarl Mişel, İlham Əliyev və Nikol Paşinyanın növbəti görüşü planlaşdırılır. Britaniyalı **tanınmış konfliktoloq Tomas de Vaal** ehtimal edir ki, son bir ildə, bəlkə də daha uzun müddət ərzində danışıqların mövzusu belədir: Qarabağ ermənilərinə hansı zəmanətlər verilə bilər. Onun fikrincə, Bakı ilə İrəvan arasında davam edən danışıqlar hansısa ikitərəfli sazişlə bağlıdır və Paşinyan iqtidarının Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tanınması baxımından əvvəlki hökumətlərdən xeyli irəli getdiyi göz qabağındadır. "İrəvan bunu açıq-aşkar beynəlxalq təzyiq altında edir, Ermənistanı deyir ki, Qarabağın müstəqilliyi ideyası artıq aradan qalıb. Hesab edirəm ki, bizə görülməyən danışıqların gətirdiyi göz qabağındadır. Bu, Qarabağ erməniləri üçün əsas müəyyənəddir amil olacaq. Bəs onlara hansı beynəlxalq mövcudluq və ya mexanizm verilə bilər? Sadəcə, bu sualın cavabını bilmirik", - deyərək vurğulayıb.

Bəs iyulun 21-dək olan gözlənti və proqnozlar nədir, "Vaşinqton raundu - 3" olacaqmı, yoxsa oyuna Moskva girir? Rusiyanın təşəbbüsü ələ alması mümkündürmü? Ümumiyyətlə, acı bağırsaq kimi uzanan bu danışıqlarda

nələrə ümid bəsləmək olar? Prezident Ermənistan üçün 2023-ün sonuncu il olduğunu xatırlatmışdı. Və bəyan etmişdi ki, İrəvan sülh istəmirsə, o zaman olmayacaq, sülh sazişi imzalamayan ölkələr presedenti var. **AMİP sədri Arzuxan Əlizadənin** "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Vaşinqton və Brüssel görüşlərində hər bir halda konkretlik var. Onun fikrincə, Rusiyadan fərqli olaraq bu platformalarda prinsiplial mövzular müzakirə edilir. Partiya sədrinin sözlərinə görə, hazırda sərhədlərin hansı xəritələrlə dəqiqləşməsi, Zəngəzur koridorunun açılması və Qarabağ ermənilərinin məsələsi daha çox önə çıxarılır: "Hər dəfə irəliləyən doğru bir addım atılır. Amma Amerika görüşləri başlayanda regionda sabitlik pozulur, atəş açılır. Rusiya maraqlı deyil ki, sülh sənədi imzalanınsın. Ona görə təsiri altında olan separatçıları hərəkətləndirir. Kreml hesab edir ki, əgər sülh imzalanacaqsa da, məhz Moskvada olmalıdır. Amma biz Qərb platformasında danışıqlara daha çox ümid etməliyik. Sadəcə, tezliklə hər hansı sənədin imzalanmasını da gözləmirəm. Paşinyan 2021-ci ildə demişdi ki, sülh sazişi yaxındadır, fəqət olmadı, indi də eyni fikirləri səsləndirir". A.Əlizadə Rusiyanın bölgədə sülh müqaviləsi bağlanması

na imkan vermədiyini düşünür, xüsusən də Qərbin moderatorluğu ilə bunun baş tutmasını heç istəmədiyi qənaətinə gəlir.

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirir ki, Moskva və Brüssel görüşlərindən fərqli olaraq Vaşinqtonda tərəflər arasında müzakirələr 3 və ya 4 gün çəkir: "Bu, Vaşinqtondakı görüşlərdə bütün detalların müzakirəsi ilə bağlıdır. Çünki sülh sazişinin imzalanmasına mane olan xeyli detal var. Vaşinqtondakı müzakirələrin digər vacib detalı da mövcuddur". **Təhlilçi vurğulayır ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında 3 - sülh sazişi, sərhədlərin müəyyənəşməsi və nəqliyyat dəhlizinin açılması ilə bağlı sənəd imzalanmalıdır:** "Vaşinqton bu 3 sənəddən yalnız sülh sazişinin imzalanması üzərində çalışır. Çünki bu sənəd imzalanırsa, sərhədlərin müəyyənəşməsi və dəhlizinin açılması asanlaşacaq. Nəqliyyat dəhlizinin açılması Vaşinqtonu sülhün əldə olunması qədər maraqlandırmır. Nəqliyyat dəhlizinin açılması daha çox Türkiyənin, Çinin və Rusiyanın maraqlarına cavab verir. Vaşinqtonun bu 3 dövlətlə münasibətlərində gərginliklər və suallar var. Buna baxmayaraq, Vaşinqton Azərbaycanla Ermənistan arasında bütün kommunikasiya xətlərinin açılmasının da tərəfdarı

dır. Sadəcə, Vaşinqton bunun üçün diplomatik fəallıq göstərmir". **Politoloq bildirir ki, Vaşinqtondakı müzakirələr Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında iyul ayında Brüsseldə keçiriləcək növbəti görüşə təkan verməli idi:** "Ancaq aydındır ki, hazırkı şərtlər daxilində Brüsseldə sülh sazişi imzalanmayacaq. Vaşinqtonda görüşə başladığı gün Qarabağda separatçıların Azərbaycan hərbiçilərinə atəş açması təsadüfi deyil. Böyük ehtimalla, Kreml Vaşinqton görüşünü pozmaq üçün separatçılara "atəş açın" əmrini verib. Bu əmrə yerinə yetirənlər ağır zərbə aldılar, 5 separatçı öldürüldü. Bu hadisə erməni separatçı-

larının qısa müddətdə tərk-silah olunmasını aktuallaşdırır. ABŞ-ın vasitəçiliyinə qarşı 3 qüvvə - Kreml, erməni separatçıları və "Daşnaksütun" partiyasının simasında radikal müxalifət birləşib. Bu, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana da təzyiq vasitəsidir ki, o, Vaşinqton və ya Brüsselin vasitəçiliyi ilə İlham Əliyevlə sülh sazişi imzalamasın. Paşinyan seçim etməlidir. Paşinyan ya təzyiq qarşısında geri çəkilmək, ya da "Qarabağ daxil, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımağa hazırıq" açıqlamasının sənəddə əksinə razılaşacaq. Rəsmi Bakı gözləyir ki, Vaşinqton bu məsələdə Nikol Paşinyana təsir edəcək".

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Zəngilanda dövlət sərhədini pozan erməni diversantların mühakiməsi başladı

Azərbaycanın dövlət sərhədini pozmaqda və ağır cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan vətəndaşı olan hərbi qulluqçular - Ovaqimyan Arutyun Yurikoviç və Kazaryan Karen Aşotoviçin cinayət işi üzrə məhkəmə başlayıb.

APA xəbər verir ki, məhkəmədə təqsirləndirilən şəxslərin anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Anket məlumatlarında qeyd edilib ki, Arutyun Ovaqimyan 1989-cu ildə Ermənistanda anadan olub və Gorus rayonunda yerləşən hərbi hissədə çavuş kimi müddətdən artıq xidmət keçir. Karen Kazaryan isə 2004-cü ildə Ermənistanda anadan olub və Gorus rayonunda yerləşən hərbi hissədə müddətli hərbi xidmət keçən hərbi qulluqçudur.

Prosesdə daha sonra iş üzrə zərərçəkmiş kimi tanınan Eltun Sərkərli, Rza Allahverdiyev, Asif Babayev və İbrahim Şıxlarovun anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Bildirilib ki, zərərçəkmiş şəxslər Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçularıdır. Hakimlər hazırlıq iclasının qərarını qəbul etmək üçün müşavirəyə yollanıb.

Müşavirə zamanı ermənilər əməllərindən peşman olduqlarını bildiriblər.

Məhkəmə baxışı iyulun 5-nə təyin edilib.

Rusiyanın ucqarında yerləşən Tuva vilayətində doğulan bir şəxsin sonradan gəlib ölkənin 3-5 rəhbərindən biri, ordu generalı olacağı, yüzlərlə generala, federasiya ordusuna rəhbərlik edəcəyi heç kəsin ağlına gəlməzdi.

Ancaq 1955-ci ildə Tuva'nın Çadan şəhərində Tuva türkünün ailəsində doğulan Sergey Kujugət oğlu Şoyqu (Tuva türkcəsində onun ad-soyadı məhz belə yazılır -Sergey Kujugət oğlu Şoyqu) buna nail oldu. Yəqin ki, xalqının tarixində o, bu mərtəbəyə qalxan ilk və yeganə hərbi-siyasi xadimdir.

Onu da qeyd edək ki, onun atası Kujugət Sereə oğlu Şoyqu da adi, sadə adam olmayıb, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Tuva muxtar vilayətin komitəsinin katibi, sonradan, 1980-ci illərdə Tuva MSSR-in baş nazirinin müavini postunda işləyib.

Bu şəxs haqqında maraqlı məqam odur ki, doğulanda onun adını Şoyqu qoyublar, Kujugət isə ailənin soyadı imiş. Ancaq ona pasport verildikən əksinə qeyd olunub, Kujugət ad, Şoyqu soyada çevrilib. Əgər sənəd düz yazılıydı və bu ad-soyadın gələcək nazirin həyat yoluna təsiri olmasaydı, güman ki, bu gün Rusiyanın baş ordu generalının ad-soyadı belə olardı: Sereə Şoyqu oğlu Kujugətov.

Sözsüz ki, belə bir yüksək vəzifəli partiya xadiminin ailəsində doğulması Sergey Şoyquya imkan yaradıb ki, o, karyera yollarında tay-tuşlarından 1-2 addım qabaqdan start götürsün.

Bu səbəbdəndir ki, o, yaxşı təhsil alıb, 1962-1972-ci illərdə yerli məktəbdə, 1972-1977-ci illərdə Krasnoyarsk Politeknik İnstitutunda oxuyub və onu inşaat mühəndisi ixtisası ilə bitirib. Sonra tikinti trestlərində usta, mühəndis, baş mühəndis, rəis və sair yüksək vəzifələrdə çalışıb.

1988-1989-cu illərdə partiya işinə keçən Sergey Şoyqu Sov.İKP-nin Abakan şəhər komitəsinin ikinci katibi, 1989-1990-cı illərdə isə partiyanın Krasnoyarsk vilayət komitəsinin təlimatçısı vəzifəsində işləyib. Daha sonra Moskvaya köçüb və 1990-1991-ci illərdə RSFSR Dövlət Memarlıq və İnşaat Komitəsi sədrinin müavini təyin edilib. 1991-ci ildən RSFSR Fövqəladə Hallar üzrə Dövlət Komitəsinin sədri təyin olunub. O vaxt onun 36 yaşı olub. Rusiyada sovet dönməmindən bəri nazir postunda olan yeganə şəxs Şoyqudur. Tam 32 ildir ki, o, nazir vəzifələrində işləyir.

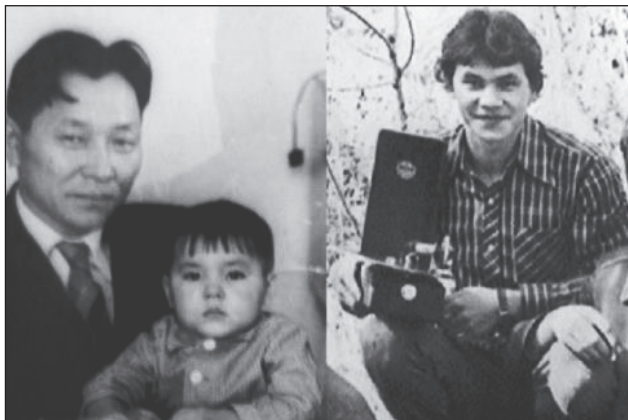
Putin hakimiyyətə gəlməzdən öncə Sergey Şoyqu eks-prezident Dmitri Medvedyevdən fərqli olaraq, heç də onun komandasında olmayıb. O, regionlararası "Birlik" hərəkatının rəhbəri (1999-2001) və təsisçisi olub.

Daha sonra 2000-ci ildə

Dayılarına qarşı döyüşən katib oğlu

Şoyqunun əsli-kökü bəllidir, bəs nəsiibi nə olacaq?

"Vətən" (Yuri Lujkov) və "Bütün Rusiya" (Mintimer Şaymiyev) partiyaları ilə birləşərək yeni partiya yaradıb. Prezident Putinin ətrafında təmərküzləşən bu yeni partiya "Vahid Rusiya" adlanıb və bu ha-

kim partiyanın həmsədrlərindən biri də Şoyqu olub (digərləri - Yuri Lujkov və Mintimer Şaymiyev).

Müdafiə naziri olmazdan

öncə Şoyqu Moskva vilayətinin qubernatoru, fövqəladə hallar naziri postunda da çalışıb. Əslində o, əsas şöhrət və nüfuzunu məhz FHN-in rəhbəri olanda qazanıb. Bu vəzifədə o, kifayət qədər uğurlu fəaliyyət göstərmiş, adı dillərdə dolaşmış, federasiyada "xilas-kar nazir" kimi tanınıb. Eyni zamanda o, həmin vaxt prezident Putinin etimadını tam doğruldub və ona sədaqətini sübuta yetirib.

Rusiya elə bir ölkədir ki, burada yüksək rütbəli və mənəbli kadrın bacarıq və səriştəsindən çox, şəxsi sədaqətinə və bəd ayaqda özünü necə aparmaq qabiliyyətində olmasına diqqət edirlər. Heç kəsə son dərəcə bacarıqlı, amma itaətsizliyə meyilli general-nazir lazım deyil (yəqin ki, bu, çox ölkələrdə belədir).

Şoyqu 2012-ci il noyabrın 6-da işdən çıxarılan Anatoli Serdyukovun yerinə Rusiya Federasiyasının müdafiə naziri təyin edilib. Onun bu vəzifəyə təyin olunması o zaman prezident postunda işləyən Dmitri Medvedyevin tövsiyəsi əsasında baş tutub. Əslində isə Şoyqu heç də peşəkar hərbiçi deyil və ordu sıralarında iyerarxiya pillələri keçməyib.

Bununla belə, nazir vəzifəsinə gəldikdən sonra Şoyqu Rusiya Silahlı Qüvvələrinin köklü islahatı üçün sələfinin dövründə başlayan kursu davam etdirib, lakin islahatın praktiki həyata keçirilməsində bir sıra əhəmiyyətli dəyişikliklər edib.

Rusiyanın Ukraynaya hərbi təcavüzünün müxtəlif mərhələlərində bu ölkənin qoşunlarına rəhbərlik edən əsas sima Şoyqu olduğundan o, ABŞ-ın, onun satelliiti olan dövlətlərin, eləcə də Avropa ölkələrinin tətbiq etdiyi sanksiyaların altındadır.

Öz ölkəsində də o, hələ FHN başçısı olduğu zamanlarda kifayət qədər tənqiddə məruz qalıb. Onu Fövqəladə Hallar Nazirliyi çərçivəsində de-fakto hərbiləşdirilmiş struktur yaratmaqda qınayıb-

lar, bildiriblər ki, FHN hərbi əməliyyatlar apara bilməz.

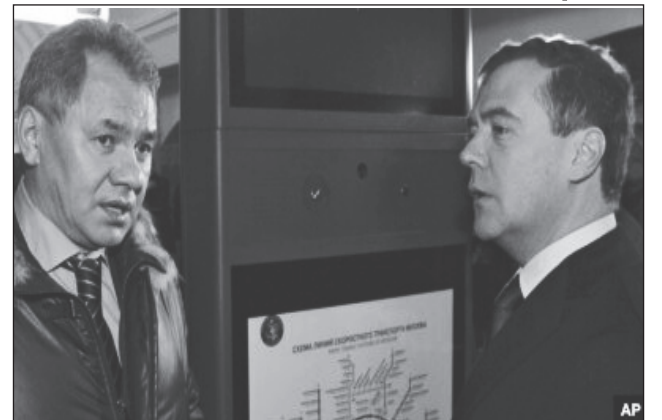
2015-ci il oktyabrın 27-də Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Fondu (Navalninin qərar-gahı) Şoyqu ailəsinə məxsus torpaq sahələri ilə bağlı araşdırma dərc edib. Orada rəsmi məlumatlara istinadən bildirilir ki, Müdafiə Nazirliyinin rəhbərinin qızı Kseniya 2009-cu ildə (18 yaşında olarkən) ümumi dəyəri 9 milyon dollar olan iki torpaq sahəsi alıb.

Fondun işçiləri qeyd ediblər ki, Kseniya Şoyqunun 18 yaşı olanda torpaq sahələrinin alınması atasına öz gəlir

məti göstərən şəxsdir.

Priqojin və Şoyqunu sevməyən digər siyasilər və generalar, sadəcə, "günah keçisi" axtarırlar və Ukrayna batqılığına saplanmalarının rüsvayçılığını kiminsə belinə şəlləyib rus generalitetinin şərəfini qorumaq istəyirlər. Onlar düşünürlər ki, təzyiqi bir az da gücləndirsələr, Putin bu "monqol-tatar sülaləsinin zür-yəti"ni qurban verəcək.

Bəs Putin belə edərmi? Tarixi təcrübə göstərir ki, Putin gənclik dostlarına sədaqəti ilə fərqlənən adamdır, amma hakimiyyət də o qədər şirin və vaz keçilməzdir ki, on-

bəyannaməsində onları qeyd etməməyə imkan verib.

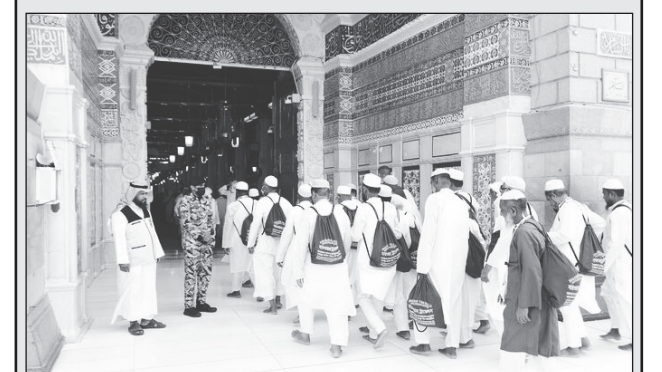
"Vaqner" özəl hərbi şirkətin sahibi Yevgeni Priqojinin Ukrayna cəbhəsindəki uğursuzluqlar üçün Şoyqu və baş qərargah rəisi Gerasimova yüklənməsi isə xeyli dərəcədə qərəzli səciyyə daşıyır. Çünki Şoyqu nə Jukovdur, nə də Rokossovskidir, o, prezident Putinin göstərişlərini bir-bir dəqiqliklə yerinə yetirən, bir növ karguzarlıq xid-

dan ötrü kimin və ya nəyin qurban verəcəyini bilmək olmaz. Tarixdə taxt-taca görə atasını, qardaşlarını, övladlarını öldürən yüzlərlə adam olub.

Bir paradoksal məqam: Şoyqunun anası Aleksandra Yakovlevna Kudryavtseva əslən ukraynalıdır. Başqa sözlə, hazırda Şoyqu dayılarına qarşı döyüşür.

□ **Araz ALTAYLI,**
Musavat.com

Hacı olmaq istəyən 17 min insan həbs edildi

Səudiyyə Ərəbistanı təhlükəsizlik orqanları tərəfindən icazəsiz Həcc ziyarətinə cəhd edən 17 mindən çox insan həbs edilib.

KONKRET.az xəbər verir ki, bu barədə Həcc Təhlükəsizliyi Komitəsinin rəhbəri general-leytenant Məhəmməd Əl-Bassami "ArabNews"ə bildirib.

Onun sözlərinə görə, ümumilikdə 17 615 nəfər həbs edilib.

Qeyd olunub ki, onların arasında yaşayış, iş və sərhəd təhlükəsizliyi qaydalarını pozan 9509 nəfər, eləcə də 105 saxta Həcc kampaniyasının təşkilatçısı var.

Onların hamısı prokurorluğa təhvil verilib.

Həmçinin məlum olub ki, Həcc ziyarətinə icazəsi olmayan 202 695 nəfər və müqəddəs yerlərə giriş icazəsi olmayan 128 999 avtomobil Məkkəyə giriş məntəqələrindən geri qaytarılıb. Zəvvarları daşıyan daha 33 nəfər həbs edilib.

Rusiya lideri Vladimir Putin 10 gün öncəki hərbi qiyamın “altında” qalan nüfuzunu xilas etmək, geri qaytarmaq üçün söylərini davam etdirir. Bu mümkün olacaqmı, cavabını demək çətindir. Bir şey aydındır ki, Putin kimi bir KQB “mogikanı”nın üsyanı bələkdə boğa bilməməsi onun avtoritetinə zərbə vurub. Bu isə gələn ilin martında gözlənilən prezident seçkilərində özünü mütləq neqativ tərəfdən göstərəcək, əgər təbii ki, Kremlin hazırkı başçısı həmin seçkilərə qatılsa və ya qatıla bilsə...

Son məlumatlara görə, hakimiyyət həm də Ukrayna savaşında ciddi zərər gören imicini düzəltmək məqsədilə yenidən təbliğat vasitələrinə əl atıb. Rusiyada təbliğata, kremlperest sənətlərə əlavə yarım milyard rubl ayrılıb. Rusiya bu məqsədlə müxtəlif layihələrə səxavətlə pul xərclə-

Priqojinin qiyamının Putinə yaratdığı qəliz tənlik: uzağı marta kimi...

Bir şey aydındır ki, KQB “mogikanı” üsyanı bələkdə boğa bilməməsi ilə öz avtoritetinə zərbə vurdu; **Natiq Cəfərli:** “Onun üçün yaxın 1 ildə çox pis və pis ssenari görünür”

Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin keçmiş zabiti, qondarma “Donetsk Xalq Respublikası”nın sabiq “müdafiə naziri” **İqor Girkın** isə hesab edir ki, Rusiyada yeni qiyam uzaqda deyil. Onun fikrincə, “Vaqner” qiyamına görə heç kəmin cəzalandırılmaması Rusiyadakı bəzi qüvvələri yenisinə həvəsləndirir. Girkın bildirib ki, “Vaqner” qiyam zamanı 6 helikopter, 1 təyyarə vurub, 10-dan yuxarı hərbi pilotun həyatına son qoysa da, buna görə qı-

mayacaq. “Hazırda və yaxın gələcəkdə “Vaqner” təşkilatının xüsusi hərbi əməliyyatlar zonasını tərk etməsi ilə əlaqədar yeni səfərbərlik dalğasına ehtiyac yoxdur”. **Dövlət Dumasının müdafiə komitəsinin rəhbəri Andrey Kartapolov** isə belə deyib. “Yeni səfərbərlik dalğası tələb olunmayacaq. Rusiya Federasiyasının Prezidenti aydın və konkret şəkildə bildirib ki, yeni səfərbərlik olmayacaq. Hərbi qulluqçuların müqavilə

çıxıb onları dayandırmağa çalışmır. Məsələn, Türkiyədə hələ də müxtəlif suallar doğuran çevriliş cəhdi olanda Ərdoğanın bir sözü ilə yüzminlərlə vətəndaş küçəyə çıxmışdı”.

N.Cəfərlinin fikrincə, Kreml təbliğatçıları cidd-cəhd edərək, “müdrük Putin” obrazı yaratmağa çalışırlar, amma alınmır: “O, şəhər “qiyam, cinayət, cəza” dediyi hadisəyə, onlarla əsgərini qətl edən, təyya-

Putin Zaporozhye AES-i partlada bilər - Qərb mediasının iddiası

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin sarsılan mövqeyini möhkəmləndirmək üçün Zaporozhye AES-in partladılmasına göstəriş verə bilər. Qaynarinfo xəbər verir ki, bu barədə Böyük Britaniyanın “The Times” qəzeti redaksiya məqaləsində yazır.

“The Times” hesab edir ki, Putin üçün avtoritar bir hökmdar kimi tərəfdarlarının gözündə simasını xilas etmək vacibdir. Qəzetin fikrincə, bununla belə, başlanması özlüyündə artıq “böyük strateji səhv” olan müharibənin gedişi və son üsyan cəhdi Putini hansısa radikal addımlara sövq edə bilər.

“The Times” qəzetinə görə, Putin ordusu uzun müddətdir cəbhədə heç bir real uğuru ictimaiyyətə təqdim edə bilmir, bu da uğurlu və qətiyyətli liderin imicinə zərbə vurur və 24 iyun hadisələri Putinin mövqeyinin qeyri-müəyyənliyini bir daha nümayiş etdirib: Rusiya ordusu Priqojinin “Vaqner”çilərinə demək olar ki, müqavimət göstərmədi və Rostovdakılar “muzdluları həvəslə qarşıladılar.

“Bu, Putin rejimi üçün təhlükəli və deməli, region üçün təhlükənin artdığı bir məqamdır. Siyasi rəğbəti bərpa etmək üçün cənab Putin tez qələbələr ümidi ilə müharibənin eskalasiyasına cəhd edə bilər”, - deyə nəşr yazır.

“Onun ordusu artıq Kaxovka su elektrik bəndini partladıb (baxmayaraq ki, Rusiya bunu açıq şəkildə inkar edir). Tamamilə mümkündür ki, onların Zaporozhye atom elektrik stansiyasına da zərbə endirmək planı var”, - deyə qəzet davam edir.

Ukrayna hakimiyyəti uzun müddətdir ki, işğal edilmiş Zaporozhye atom elektrik stansiyasında Rusiyanın təxribat təhlükəsindən danışır. Rusiya bu şübhələri rədd edir.

“The Times” qeyd edir ki, son günlər hərbiçilərin və şəxsi heyətin stansiyadan tədricən çıxarılması barədə yayılan xəbərlər bu şübhələri artırır.

“The Times”in yazdığına görə, NATO ölkələri Moskvanı ciddi şəkildə xəbərdar etməlidir ki, onlar atom elektrik stansiyalarının potensial fəlakətli nəticələrini cavabsız qoymayacaqlar. Bu cavabın nə ola biləcəyini qəzet təxmin etməyə çalışmır.

məkdə davam edir. Təbii ki, başqa kontrplanlar da ediləcək. “Bundan sonra Sergey Şoyqu və digər generallar işdən çıxarıla bilər. Əlbəttə, onlar üçün daha ağır ssenarilər də mümkündür”. Bunu amerikalı politoloq, **ABŞ Dövlət Departamentinin keçmiş əməkdaşı Pol Qobl** “Vaqner” hərbi şirkətinin silahı qiyamı zamanı baş verən proseslərlə bağlı müsahibəsində deyib.

“Putin niyə Priqojini bağışladı, axı o, qiyamı vətənə xəyanət kimi qiymətləndirmişdi” sualına Qobl belə cavab verib: “Putinin Yevgeni Priqojini bağışladığını düşünmürəm. Sadəcə, anladım ki, “Vaqner”ə qarşı radikal addım ona bəla başa gələ bilər”.

Bəs bundan sonra müdafiə naziri Sergey Şoyqu və “Vaqner” rəhbəri Yevgeni Priqojinin taleyi necə olacaq? Pol Qoblun cavabı: “Biri öləcək, digəri qəhrəman olacaq. Bunu əminliklə deyirəm. Amma hansının taleyinin necə olacağını konkret olaraq proqnozlaşdırmaq çətindir. Ukrayna üçün yaxşı fürsət yaranıb”.

yamçılar nəinki cəzalandırılmayıb, əksinə, onlara tam hərəkət sərbəstliyi verilib: “Üstəlik, Priqojin Rusiyanın sərhədini sərbəst keçir, Peterburqda yaşayır, hakimiyyət isə “belə də lazımdır” görüntüsü yaradır. Qiyam vaxtı özünü adekvat aparmayan, qorxaqlıq edən bir vəzifəli şəxs belə işdən azad olunmayıb, xaricə qaçan ali dövlət xadimləri - hamısı öz yerində qalmaqdadır. Prezidenti xatırladan şəxsin (Putinin - red.) dilindən onları töhmətləndirən bir kəlmə, bir işarə belə səslənmədi”. **İ.Girkına görə, məhz cəzasızlıq Rusiyada tezliklə yeni qiyamları stimullaşdıracaq:** “Növbəti üsyan uzaqda deyil, cəbhədə iri məğlubiyyətə bağlıdır - baş verəndə qalxan üsyana qarşı heç kim çıxmıyacaq. Çünki hamı gördü ki, hakimiyyəti qorumaq üçün qiyamçılara qarşı çıxıb həyatlarını itirənlərə heç kim qiymət vermədi. Onları öldürənlər cəzalandırılmadı. Adı özünüqoruma instinkti belə itirmiş şəxslərin rəhbərlik etdiyi ölkəni xilas etmək mümkün deyil”.

Bu arada “Vaqner” qüvvələri olmadan Ukraynada döyüşmək Rusiya üçün asan ol-

ması planlı cəlb edilməsi aparılır, bölmələrin formalaşdırılması və hazırlanması gedir”, - deyə o qeyd edib. Putin növbəti prezident seçkilərinə bir ildən də az vaxt qalmış (mart, 2024) müddətdə öz zədalənmiş imicini bərpa edə biləcəkmi? Ümumiyyətlə, növbəti seçkilərə qalacaqmı? Priqojin qiyamından sonra hadisələrin üstündən bu cür sükutla keçiləcəkmi, ya qarşıda kimlərsə cəza gözləyir?

REAL Partiyasının Siyasi Komitəsinin üzvü Natiq Cəfərlinin sözlərinə görə, bundan öncə və elə indi də belə hadisələr tez-tez Afrika ölkələrində olurdu, qonşu ölkələr araya girir, qan tökülməsinin qarşısını alırdı: “Hətta belə ölkələrə, “banan respublikaları”, deyirdilər. İndi eyni hadisə Rusiyada oldu, ölkənin, Putinin onillərdir yaratdığı “maço” obrazı, “hər şeyə o nəzarət və idarə edir” tezişi çökdü. 23 ildir yaradılan, “xalq Putini, hakimiyyəti sevir və dəstəkləyir” tezişi də çürüdü - Putin şəhər bu hadisəyə “qiyam” deyir, ölkəni qorumağa çalışır, Priqojinin dəstəsinin qarşısına isə xalq

rə, helikopter vuran biri ilə axşam anlaşıb, cinayət işi bağlanır, baskar azadlıqda qalır - bu, müdrəklik yox, oyuncaq dövlət, “banan respublikası” görüntüsü verir. Nəticə isə budur: Priqojinin gələcək taleyi müəmmalıdır, amma “Mavr öz işini gördü, Mavr gedə bilər”, yeni artıq bunun bir anlamı yoxdur. Çünki elita Putinin acizliyini gördü, artıq onun üçün yaxın 1 ildə (gələn il seçki ilidir) çox pis və pis ssenari görünür. Pis ssenari odur ki, gedir, amma özünə “varis” təyin edib rahat dincəlməyə gedir (Borya Volodyanı təyin edən kimi), çox pis ssenaridə isə varisi elita anlaşıb təyin edir, Putin isə hər şeyin günahkarı kimi elan edilib cəzalandırılır. Yeni onun üçün yaxşı ssenari görünmür”.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova əlavə edir ki, Priqojinin tələbi Rusiya Müdafiə Nazirliyi rəhbərliyinin vəzifədən uzaqlaşdırılması idi: “Bu da baş vermədi. Nə Şoyqu işdən azad edildi, nə Priqojinə təzyiq göstərildi. İndi onun gah Belarusda, gah Rusiyada olduğu xəbərləri tirajla-

nır. Bu hadisələrdə Lukaşenkonun imici yüksəldi. Çünki Putinin yox, məhz “Batka”nın telefonunu açaraq onu eşitdi və qiyamı dayandırdı. Yeni Rusiya lideri həm də bu aspektdən imicinə zərbə yemiş oldu. Amma fikrimcə, Vladimir Putin isə hər şeyin günahkarı kimi elan edilib cəzalandırılır. Yeni onun üçün yaxşı ssenari görünmür”.

Təhlilçiyə görə, faktiki olaraq, Rusiya prezidenti Ukraynada işğalçı müharibəsinə başlamaqla bir il beş ayın içərisində savaşı öz içində gördü: “Yeni od

düşdüyü yeri yandırır. Putin Donbas əhalisini müdafiə adı ilə başladığı işğalçı əməliyyatların ortasında görməkdədir ki, “Vaqner” onun ordusu ilə çiyin-çiyinə döyüşməkdən imtina edib, tankları Rostov küçələrində var-gəl edirdi, Voronejdən Moskvaya kolonlar varıydı, xalq qiyama “yox” demədi, komandada narazılıq artmaqdadır, Ukrayna cəbhəsində isə iriqıymıqyaslı nəticələr, hərbi uğurlar görünür. Bu, Putinə lazım idi mi? Ona görə gələn seçki ağır keçəcək. Lavrov da bugünlərdə təsdiqlədi ki, Qərb seçki ərəfəsində Rusiyanı qarşıdurmaya hazırlaşır”.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Məsəvat”

malanması Avropa Birliyinin aparıcı dövləti üçün bir qədər xoşagəlməz mənzərədir. Öldürülən gənc və onu öldürən polis üçün pul yığılır. Diqqətçəkən məqam budur ki, polis üçün açılan bank hesabına daha çox pul yığılıb. Belə çıxır ki, Fransa cəmiyyəti polise daha çox dəstək verir. Bu faktın özü belə ölkədə cinayətə haqq qazandırılması, irqi ayrı-seçkiliyə dəstək mənası verir. Hesab edirəm ki, beynəlxalq təşkilatların reaksiyası olmayacaq. Fransa özünün yaratdığı təşkilatlara özünə qarşı qətnamə qəbul etməyə imkan verməz. İstefa adətən sırf parlament respublikalarında baş verir. Hökumət və baş nazir işinin öhdəsindən gəlmədikdə istefa verir. Fransa yarı prezident sistemi olan unitar dövlətdir. Prezident xalq tərəfindən seçildiyindən istefa nəzərdə tutulmur. Ötən əsrin 60-cı illərində fransızların dünyaya baxışı dəyişdi. Əlcəzairdən imtina edilməməsi gənclər arasında fikir ayrılığını, ayrışmağa səbəb olmuşdu. Hərəkət aylarla davam etdi. daha sonra digər Avropa

60-a yaxın ölkəni birləşdirən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) iyulun 2-də Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində İsveçdə Qurani-Kərimin yandırılmasını müzakirə edib.

Qeyd edək ki, İƏT məsələ ilə bağlı fəvqəladə iclas keçirib və Qurani-Kərimin 28 iyun 2023-cü ildə İsveçin paytaxtı Stokholmda yandırılması ilə bağlı müzakirələr aparıb.

Fəvqəladə Açıq İştirak üzrə İcraiyyə Komitəsinin iclasında İƏT Zirvəsi dövrünün sədri Səudiyyə Ərəbistanının tələbi ilə təşkilata üzv ölkələrin, eləcə də Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, Qambiya, Pakistan, Mavritaniya və Kamerunun daxil olduğu İƏT İcraiyyə Komitəsinə üzv ölkələrin daimi nümayəndələri iştirak edib.

Toplantıda bu nalayiq hərəkətlərə qarşı görülməli tədbirlərin müzakirəsi və Qurani-Kərimə qarşı hörmətsizliklə bağlı ortaqların münasibət nümayiş etdirilməsi müzakirə olunub. Yekun bəyanatda komitə təşkilatın baş katibini üzv dövlətlər adından İsveç hökumətinə məktub göndərməyə və İsveçdə nümayəndə heyətinin göndərilməsi imkanını nəzərdən keçirməyə, Avropa İttifaqı Komissiyasını bu hadisəni pisləməyə, ifadə azadlığı bəhanəsi ilə bu əməlin təkrarlanmaması üçün lazımi tədbirlər görməyə çağırış edilib. Komitə Mülki və Siyasi Məsələlər Haqqında Beynəlxalq Qanunun 19 və 20-ci maddələrinə zidd olan ifadə azadlığı bəhanəsi ilə Qurani-Kərimin və İslamın digər müqəddəs dəyərlərinin və simvollarının müqəddəsliyini təhqir etmək cəhdlərini pisləyib. Həmçinin beynəlxalq ictimaiyyətin bu təxribatçı cəhdlərə qarşı çıxmasına çağırış olunub. Bəzi məlumatlara görə, bu dəfə Qurani yandıran iraqılı Salvan Momika "Haşdi-Şabi" terror qruplaşmasının üzvüdür. Bu qruplaşma isə İran tərəfindən dəstəklənir. Bildirilir ki, Salvan Momika "Haşdi-Şabi"-nin tərkibində Suriyada da

60 ölkə Qurani aşağılayan İsveçə qarşı toplandı - Azərbaycanın da dəstəklədiyi qərarlar

Ceyhun Məmmədov: "Müsəlman ölkələri İsveçlə bağlı konkret addımlar atmalı, öz səfirlərini bu ölkədən geri çağırmalı, həmçinin İsveç məhsullarına qarşı da müəyyən sanksiyaların tətbiq edilməsi məsələsi nəzərdən keçirilməlidir"

əməliyyatlarda iştirak edib. Hərçənd İran rəsmən son vandalist olayı pisləyib.

Bu da maraqlıdır ki, uzun illərin fasilədən sonra Avropa Birliyi (AB) də Stokholmda Qurani yandırılmasını pisləyib və vəziyyətin gərginləşməsinin qarşısını almağa çağırır.

Bu barədə Avropa Xarici Fəaliyyət Xidməti məlumat yayıb. "AB İsveçdə Qurani yandırılmasını ən sərt şəkildə qınayan İsveç xarici işlər nazirinə qoşulur. Bu akt heç bir halda AB-nin mövqeyini əks etdirmir. İndi istənilən gərginliyin qarşısını almaq üçün qarşılıqlı anlaşmaya dəstək vaxtdır. İstənilən müqəddəs kitabın yandırılması təhqir, hörmətsizlik və təxribatdır", - məlumatda qeyd edilib.

Sənəddə habelə deyilir ki, din və ifadə azadlığını müdafiə edən Avropada bu cür nümayişlərə yer yoxdur.

Ancaq AB niyə məhz indi səsinə çıxır? Axı bu kimi hallar defələrlə baş verib, o cümlədən islamofob Fransada İslam Peyğəmbəri (s) defələrlə təhqir edilib.

Sözsüz ki, milyard yarım insanın etiqad azadlığının, inancının, müqəddəslərinin bu cür qaba və vəhşi şəkildə ələ salınmasının insan haqlarına, söz və ifadə azadlığına heç bir dəxli ola bilməz. Çünki inanc azadlığı da insan azadlıqlarının tərkib hissəsidir.

Bu arada qeyd edək ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi rəhbərinin dini etiqad azadlığının təmin edilməsi sahəsində əməkdaşlıq üzrə xüsusi nümayəndəsi **Gennadi Askaldoviç** Stokholmda, məscidin yaxınlığında Qurani yandırılması aksiyasına münasibət bildirib. SİA-nın rus saytlarından əldə etdiyi məlumata görə, Gennadi Askaldo-

viç "islamofobiya təxribat aktı idi və gözlənilməz fəlakətli nəticələrə səbəb ola bilər", - deyə xəbərdarlıq edib. Askaldoviç İsveç hakimiyyətini "məşhur "söz azadlığı" və "demokratiya" haqqında" arqumentlərlə ört-basdır edilən bu təxribatçı islamofobiya aktına icazə verməkdə ittiham edib. Onun sözlərinə görə, Moskva rəsmi Stokholmun dini radikallara bu cür meyl göstərməsini qətiyyətlə rədd edir.

"Dünya ictimaiyyəti dindarların hüquqlarının bu cür biabırçı şəkildə pozulmasına qarşı birgə fəaliyyət göstərməyə borcudur. Xatırladaq ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının iyunun 14-də qəbul etdiyi 2686 sayılı qətnamədə xüsusilə islamofobiya səbəb olduğu ayrı-seçkilik, dözümsüzlük və ekstremizm halları ilə bağlı dərin narahatlıq ifadə olunub", - deyə Askaldoviç bildirib.

Səudiyyə Ərəbistanı isə Qurani-Kərimin yandırılmasına icazə verilməsinə cavab olaraq İsveçin Ər-Riyaddakı səfirini Xarici İşlər Nazirliyinə çağırır. Ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinin yazılı bəyanatında deyilir: "Səudiyyə Ərəbistanı bu biabırçı hərəkəti qəti şəkildə rədd edir". Bəyanatda İsveç hökumətindən "xalqlar və dövlətlər arasında mövcud olmalı olan hörmətə xələl gətirən, tolerantlıq və mötədillik kimi dəyərlərə zidd olan hərəkətləri yandırması" tələb olunub.

Bütün bu etirazlardan sonra İsveç Xarici İşlər Nazirliyi yerli televiziya yazılı açıqlama göndərmişdir. Açıqlamada "İsveç hökuməti ölkədəki nümayişlərdə ayrı-ayrı şəxslərin islamofob hərəkətlərinin müsəlmanları təhqir etdiyini anlayır. İsveç hökumətinin fikirlərini heç bir şəkildə əks etdirməyən bu hərəkətləri şiddətlə qınayır", - deyə bildirilib. "İrqiçilik, ksenofobiya və bununla bağlı dözümsüzlüyün İsveçdə və ya Avropada yeri yoxdur", deyən bəyanatda Quran və digər müqəddəs kitabların yandırılması "açıq-aşkar təxribat" kimi dəyərləndirilir.

Bəs bundan sonra belə vandalizm aktlarını önəlmək üçün İsveçə qarşı kollektiv sanksiyalar mümkündürmü? O sırada səfirlər geri çağırıla, yaxud məsələ BMT-yə çıxarıla bilməzi?

Mövzu ilə bağlı millət vəkilli Ceyhun Məmmədov "Yeni Müsavat"a danışır. Millət vəkili qeyd edib ki, bu cür vandal hərəkətləri insan hüquqları və azadlıqları ilə əlaqələndirmək kökündən yanlışdır: "Çox təəssüf hissi ilə qeyd etmək lazımdır ki, istər Fransada Məhəmməd Peyğəmbərin karikaturasının çəkilməsi, istərsə də digər bu kimi hadisə baş verərkən bunu insan hüquqları və azadlıqları ilə əlaqələndirildiyinin şahidi oluruq. Yeni ənənələrə, dəyərlərə görə bir insanın azadlığı digər insanın azadlığı-

nın başladığı yerdə bitir.

Bizim inancımıza görə Tövrat, İncil də müqəddəs kitabdır və bu kitablara qarşı hər hansı addımın atılması xoşagəlməz hesab olunur. Yəni biz digər dini kitablara da öz kitabımız kimi baxırıq. Amma İsveçdə bu cür vandal addımların şahidi oluruq. Bunu törədən insanlar bu cür addımlar atmaqla müsəlmanları təhqir edirlər ki, onlar da qarşılıqda hansısa addımlar atsın. Beləliklə, bu cür addımlar yolverilməz, qəbul edilməzdir.

Tarix boyu dini zəminlərdə bir çox münaqişələr olub və milyonlara insan bu münaqişə nəticəsində həyatını itirib. İndi bu addımları atan şəxslər nə istəyir, istəyirlər ki, dini zəmində münaqişələr baş versin?

Digər bir məsələ, hesab edirəm ki, mitinqlərin keçirilməsi çıxış yolu deyil, müsəlman ölkələri İsveçlə bağlı konkret addımlar atmalı, öz səfirlərini bu ölkədən geri çağırmaqlıdır.

Hesab edirəm ki, İsveçdə məhsullarına qarşı da müəyyən sanksiyaların tətbiq edilməsi məsələsi nəzərdən keçirilməlidir. Ən önəmli məsələ isə 50-dən artıq müsəlman ölkəsi bu məsələnin BMT səviyyəsinə çıxarılmasına nail olmalıdırlar. Çünki hər dəfə bu cür hadisələr baş verir, insanlar etirazlara qalxır, aksiyalar keçirirlər, lakin bir müddət keçir eyni hadisələr yenidən təkrarlanır. Buna qarşı konkret addımlar atılmasa, işlər görülməyə, çox güman ki, növbəti dövrlərdə vəziyyət daha da gərgin və müəkkəb olacaq. Ona görə də bütün dünya, beynəlxalq təşkilatlar çalışmalıdır ki, gələcəkdə də müqəddəs kitabların yandırılması hadisələri baş verməsin".

□ Xəlilə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Bu ildən lisenziyasız İslam kolleclərinin diplomları etibarsız sayılacaq

"Dini təhsil bu gün əsas prioritet istiqamətlərimizdən biridir. Dini duruma olduğu kimi, dini təhsil sahəsinə də mümkün qədər nəzarətin təmin edilməsi, habelə xarici təsirlərin dini təhsillə bağlı proseslərdən kənar tutulması olduqca vacibdir".

Bunu APA-ya açıqlamasında **Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Dini təhsil şöbəsinin müdiri, dinşünas Elnarə Kərimova** deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın yerləşdiyi region, bu regionun həssaslığı, kənar təsirlərin mövcudluğu, eyni zamanda ölkəmizdəki dini durum, tarixən formalaşmış tolerantlıq ənənələri və burada mövcud olmuş məzhəblərarası

münasibətlər dini təhsil sahəsinə ölkəmizin hərtərəfli təhlükəsizliyi prizmasından baxılmasını zəruri edir:

"Dövlət-din münasibətlərinin daha effektiv şəkildə tən-

zimlənməsi, dövlətin din siyasətinin uğurla həyata keçirilməsi, xarici dövlətlərin dini duruma təsirinin qarşısının alınması, dindarlar arasında və cəmiyyətdə müasir dünya-

görüşünün təlqin edilməsi, eləcə də dünyəvi dövlətin əsaslarının düzgün təbliğ olunması üçün ixtisaslı dini kadrların hazırlanması ən vacib məsələlərdən biridir. Hazırda dini təhsilin keyfiyyətə yeni mərhələyə qaldırılması ölkəmizin həm daxili, həm də xarici yönəlik məqsədlərinin reallaşdırılması üçün prioritet milli hədəf kimi qiymətləndirilə bilər.

2018-ci ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu yaradıldıqdan sonra dini təhsil sahəsində yeni mərhələyə qədəm qoyuldu. Ötən müddət ərzində institut forma-

laşma dövrü keçib və bu formalaşma dövründə artıq öz məzunlarını verib. Hətta məzunlarının bir qismi təyinat da alıb. Bütün bunlar onu göstərir ki, İlahiyyat İnstitutu etimadlı və ona bəslənən ümidləri doğruldur və doğrultmaqda davam edir. İlahiyyat İnstitutunu digər universitet və institutlardan, digər ali təhsil müəssisələrindən fərqləndirən br meyar da onun kadr yetişdirməklə yanaşı, həm də cəmiyyətimizin maarifləndirilməsində iştirakıdır. Bu baxımdan hesab edirəm ki, İlahiyyat İnstitutunun qəzetinin, jurnalının olması, eyni zamanda internet televiziyaının olması çox önəmlidir. İnstitutda təhsil iki istiqamətdə islamşünaslıq və dinşünaslıq üzrə həyata keçirilir. Bakalavr pilləsində 289 (dinşünaslıq 137 və islamşünaslıq 152), magistratura 11, doktorantura pilləsində 1 nəfər olmaqla 306 tələbə və peşə hazırlığı kursunda 50 tələbə təhsil alır. Həmçinin bakalavriat səviyyəsində 14 əcnəbi

tələbə təhsil alır, onlardan 11-i Gürcüstandan, 3-ü Türkiyədəndir".

Elnarə Kərimova bildirir ki, dini orta ixtisas təhsili müəssisələrinə, yeni mədrəsə, İslam kolleclərinə gəlincə, hazırda ölkədə 5 dini orta ixtisas təhsil müəssisəsi - Lənkəran İslam Kolleci, Şəki İslam Kolleci, Əliabad İslam Kolleci, Zaqatala İslam Kolleci və Şəbnəm (qızlar) İslam Kolleci fəaliyyət göstərir: "'Dini etiqad azadlığı haqqında" Qanuna əsasən, dini təhsil müəssisələri Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə dövlət qeydiyyatından keçməklə yanaşı, xüsusi razılıq (lisenziya) əsasında fəaliyyət göstərməli və onlara qəbul Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən aparılmalıdır. Lakin Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin təsisçisi olduğu və Gənclərə Yardım Fondunun himayəsi altında fəaliyyət göstərən bu kolleclər lisenziya almadıqlarına görə oraya qəbul da Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilmir. Bu da cari ildən həmin kolleclərə qəbul olan şəxslərin diplomlarının etibarsız hesab ediləcəyi deməkdir. Bununla bağlı həmin kolleclər artıq rəsmi olaraq məlumatlandırılıb".

ABŞ Prezidenti Co Baydenin səhhəti ilə bağlı maraqlı detallar üzə çıxıb. Amerika mediası son vaxtlar prezidentin sifətindəki qərribə izlərə diqqət yönəldib.

Ağ Evdən verilən məlumatda isə deyilir ki, Baydenin üzündəki izlər yatarkən istifadə etdiyi süni tənəffüs aparatının (STA) istifadəsi nəticəsində yaranıb. Administrasiya rəsmisi bildirib ki, 80 yaşlı prezident Co Bayden yuxu apnesi (yuxuda nəfəs kəsilməsi) səbəbindən gecələr oksigen maskası ilə yatır. Ağ Evin sözçüsünü dediyinə görə, 2008-ci ildən bəri Bayden yuxu apnesi problemindən əziyyət çəkir və çıxışından əvvəlki gecə bu problem baş qaldırdığı üçün oksigen maskası taxaraq yatıb.

Maraqlıdır ki, Baydenin son sağlamlıq hesabatının xülasəsində onun yuxu apnesi problemindən əziyyət çəkdiyi qeyd edilməyib. ABŞ tarixinin ən yaşlı prezidenti olan Baydenin yaşına və səhhətinə görə bu vəzifəyə uyğun olub-olmadığı müzakirə olunur.

Bəs hansı xəstəliklərdə süni tənəffüs aparatından istifadə qaçılmazdır? Baydenin sağlıq durumu bu xüsusda necə qiymətləndirilir? O, nədən əziyyət çəkir?

Xatırladaq ki, bu ilin martında Baydendə dəri xərçəngi aşkarlanıb. Şiş əməliyyat nəticəsində çıxarılıb. Bəs rahatsızlıqlar dəri xərçənginin təsiri ilə bağlı ola bilərmi?

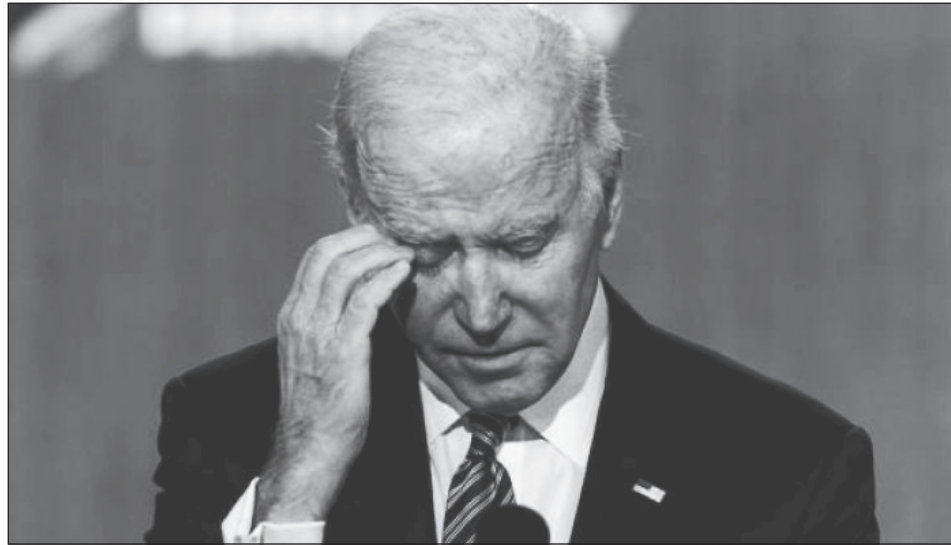
Tanınmış allergoloq-pulmonoloq Ramin Nəriman mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışib. Həkim qeyd edib ki, oksigen maskası ilə süni tənəffüs aparatı tamamilə fərqlidir:

“Oksigen maskası insanların düşündüyü tənəffüs aparatı deyil. Yeni oksigen maskası, sadəcə, hava alıb-vermək üçündür. Süni tənəffüs aparatı tamamilə başqa anlayışdır, oksigen maskası isə köməkçi vasitə kimi istifadə olunur. Adətən insan yaşlandıqca özəle tonusu düşür, dil-

Bayden süni tənəffüs aparatı ilə yatır - ABŞ liderinə nə olub?

Həkim Ramin Nəriman: “Tənəffüs yollarının qapanması zamanı insan 4-5 saniyədən sonra ayılmasa, ölə bilər...”

Politoloq Qabil Hüseynli: “Baydenin yenidən prezident seçilə bilməsi məsələsi problemlə görünür, çünki...”

çək tənəffüs yolunu bağlayır. Və yaxud hansısa xəstəliklə əlaqədar insan gecə nəfəs ala bilmir, qəfil ölüm baş verə bilər. Bunun üçün oksigen maskasından istifadə olunur, bu zaman insan iradəsindən asılı olmayaraq nəfəs alıb-verir.

Qeyd edim ki, bəzən 15 yaşlı insanın belə oksigen maskasına ehtiyacı ola bilər. Bu adətən hansısa xəstəliklə və yaxud yaşla, əksər hallarda artıq çəki ilə bağlı olur. Yaş artdıqca oksigen maskasına

ehtiyac daha da artır.

Yuxu apnesi sindromu deyilən bir anlayış var. Bu zaman mexaniki surətdə tənəffüs yollarının qapanması baş verir. Əgər insan 4-5 saniyədən sonra ayılmasa, tənəffüs yolu bərpə olunmasa, insan ölə bilər.

Bu maska tipləri üzə bağlanır, üz tamamilə dərtdir. Rezinlər bərk bağlanır ki, hava qaçması olmasın. Ona görə də üzə izlər yaranır”.

Onu da yada salaq ki, gələcək ilin noyabrında ABŞ-da növbəti prezident seçkiləri ke-

çiriləcək. 80 yaşlı Bayden növbəti müddətə də öz postunda qalmaq istəyini ortaya qoyub. Mümkün olacaqmı?

Bu arada ABŞ-ın sabiq prezidenti Donald Trampın administrasiyasında müdafiə nazirinin keçmiş müşaviri olmuş, istefada olan polkovnik Duqlas Makqreor bildiri ki, Bayden çətin ki, 2023-cü ilin sonuna qədər vəzifəsində qala bilsin. “Qoca Baydenin ilin sonunadək duruş gətirə biləcəyinə inanmaqda çətinlik çəkirəm. O,

açıq-aydın karton fiqurdan başqa bir şey deyil. Ona, sadəcə, oxumaq üçün kağızlar verirlər. O, öz gücünün son nöqtəsindədir”, - deyə o iddia edib.

Makqreorun sözlərinə görə, ABŞ-ın vitse-prezidenti Kamala Harris isə Baydeni əvəz etmək iqtidarında deyil. “Beləcə, bizdə siyasi boşluq yaranıb”, - keçmiş müşavir əlavə edib.

Baydenin yaşla əlaqədar demensiya (yaddaşsızlıqdan) əziyyət çəkdiyi də sirr deyil. Baydenin ilin sonunadəkmi vaxtı qalıb?

Politoloq Qabil Hüseynli mövzu ilə bağlı qeyd edib ki, qoca Bayden ilin sonunadək duruş gətirə bilər: “Məlum olduğu kimi, Baydendə altsheymer xəstəliyi var. Zaman-zaman onda yaddaşsızlıq, lazım olan bilgilərin vaxtında təqdim edə bilməməsi müşahidə olunur. Son zamanlar isə belə məlum olur ki, Bayden həmçinin dəri xərçəngindən də əziyyət çəkir və bununla bağlı terapiya aparılıb. İndi də Ağ Ev təsdiqləyib ki, Bayden gecələr oksigen aparatına qoşulur, bu da beyində oksigen çatışmazlığı, beyin-qan damarının normal işləməməsi ilə bağlıdır. Bütün bunlar təsdiqləyir ki, 80 yaşını haq-

lamış Baydendə ciddi xəstəliklər var. Amma Ağ Evdən bildirirlər ki, bu xəstəliklər Baydenin öz funksiyasını yerinə yetirməsinə mane olmur. Beləliklə, Ağ Evin bəyanatı onu göstərir ki, Bayden sona qədər öz vəzifəsində qala bilər, qalacaq və onun əvəzlənməsinə ehtiyac olmayacaq.

Amma o ki qaldı yenidən prezident seçilməsinə, bu məsələ problemlə görünür. Çünki Amerika prezidentliyinə namizəd seçilənlər sağlamlıqları haqqında tələb olunan şəkildə arayış təqdim edirlər. Yeni Amerika prezidenti kimi mürəkkəb bir vəzifəni yerinə yetirmək üçün fiziki və əqli keyfiyyətlərə malik oluqlarını sübut etməyə bocludurlar. Əgər mütəxəssislər təsdiqləyərse ki, Baydenin sağlamlığını buna yol vermir, o zaman onun namizədliyi qeydə alınmayacaqdır.

Ona görə də Bayden özünün prezidentliyə namizədliyini irəli sürsə belə, bu baş tutmayacaq və Demokratlar Partiyası Baydenin əvəzinə prezidentliyə yeni namizədi irəli sürmək məcburiyyəti qarşısında qalacaq”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Rusiyanın Avropada 207 milyard avroluq aktivi bloklanıb

Rusiyanın Ukraynada “xüsusi əməliyyat” adlandırdığı qanlı müharibə başlayandan bəri Avropa İttifaqı ölkələri RF-nin 207 milyard avroluq suveren aktivlərini bloklayıb.

Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, bunu Haaqada keçirilən mətbuat konfransında Avropa komissarı Didye Reynders deyib.

“Avropa Komissiyası Rusiya Federasiyası Mərkəzi Bankının aktivləri də daxil olmaqla, Avropada dondurulmuş 207 milyard avro məbləğində Rusiya aktivlərindən əldə edilən gəlirlərin Ukraynanın bərpasının maliyyələşdirilməsi üçün istifadə imkanlarını müzakirə edir”, - o deyib.

Reynders qeyd edib ki, artıq mənfəət vergisinin tətbiqindən sonra Al İldə 3 milyard avroya qədər vəsait almağa hazırlaşır.

Reynders Avropa Komissiyasının yenidən sərmayə qoyuluşu, bloklanması və Rusiya Federasiyasının aktivlərinin ələ keçirilməsi imkanlarının axtarışı üzrə işinə nəzarət edir.

□ **Musavat.com**

Deputatın oğlu hərbi hissəyə aparılarkən yoxa çıxdı

Qazaxıstan parlamentinin deputatı Daulet Turlıxanovun oğlu Nurasıl Bolat hərbi hissədən qaçıb.

Musavat.com Qazaxıstan mediasına istinadla xəbər verir ki,

Müdafiə Nazirliyi deputatın oğlunun qaçması barədə xəbəri təsdiqləyib və əlavə məlumat yayıb.

“İyulun 2-də Konayevski qarnizonunun hərbi hissələrindən birində xidmət edən sırası

hərbi qulluqçu Nurasıl Bolat inzibati həbs müddəti (onu komandirin əmrini yerinə yetirməkdən açıq şəkildə boyun qaçırmağa görə həbs ediblər) başa çatdıqdan sonra hərbi qul-

luğunun müşayiəti ilə öz hərbi hissəsinin olduğu yərə gedərək naməlum istiqamətdə yoxa çıxıb”, - Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib.

Hazırda axtarış tədbirlərinin davam etdirildiyi qeyd edilir. Faktiki olaraq daxili araşdırma başlanılıb.

Deputatın oğlunun qaçması ilə bağlı daha əvvəl vəkil Anna Çernova məlumat verib.

□ **Musavat.com**

Rusiyanın cinayətinin təqibi üzrə beynəlxalq mərkəz fəaliyyətə başlayıb

Haaqada Ukraynaya qarşı Təcavüz Cinayətlərinin Mühakiməsi üzrə Beynəlxalq Mərkəz (ICPA) fəaliyyətə başlayıb.

APA xəbər verir ki, mərkəz Avropa İttifaqının Cinayət Ədliyyəsi üzrə Əməkdaşlıq Agentliyinin (Eurojust) nəzdində fəaliyyət göstərəcək.

Yeni yaradılan mərkəz Rusiyanın Ukraynaya qarşı təcavüz cinayətini araşdırmaq və gələcək məhkəmələr üçün işin qurulmasını asanlaşdırmaq üçün əsas rol oy-

nayacaq. O, təcavüz cinayəti ilə bağlı davam edən və gələ-

cək təhqiqatları dəstəkləmək və təkmilləşdirmək üçün

struktur təmin edəcək və Rusiya təcavüzünün başlanmasından bəri toplanmış sübutların mübadiləsinə və təhlilinə töhfə verəcək.

Avropa Komissiyasının dəstəyi ilə yaradılmış mərkəz artıq Birgə İstintaq Qrupunda təmsil olunan seçilmiş prokurorlardan (Al-yə üzv ölkələrdən - red.) ibarətdir.

Eurojust mərkəz üçün sübutların qorunması, saxlanması və təhlili də daxil olmaqla əməliyyat, hüquqi, maliyyə və maddi-texniki dəstəyi təmin edəcək.

Ali təhsil müəssisələrinə imtahan vermiş abituriyentlərin Azərbaycan və rus bölmələri üzrə ayrılıqda orta statistik portreti müəyyən edilmişdir.

APA xəbər verir ki, bu barədə "Abituriyent" jurnalının 12-ci nömrəsində məlumat verilib. Qeyd edilib ki, Azərbaycan bölməsində orta statistik abituriyent qəbul imtahanının I mərhələdə ana dili fənnindən test tapşırıqlarının 49.28, riyaziyyatdan 30.35, ingilis dilindən 38.12%-nə, II mərhələdə ana dilindən 51.22, ədəbiyyatdan 43.76, riyaziyyatdan 30.69, fizikadan 37.96, kimyadan 35.54, biologiyadan 52.58, tarixdən 36.78, coğrafiyadan 29.47%-nə düzgün cavab verib.

Rus bölməsində ortastatistik abituriyent isə qəbul imtahanının I mərhələdə ana dili fənnindən test tapşırıqlarının 56.02, riyaziyyatdan 30.99, ingilis dilindən 52.19%-nə, II mərhələdə ana dilindən 56.74, ədəbiyyatdan 52.26, riyaziyyatdan 31.40, fizikadan 36.95, kimyadan 34.18, biologiyadan 46.53, tarixdən 29.42, coğrafiyadan 26.82%-ni düzgün cavablandırılıb.

Abituriyentlərin cavab göstəricilərindən aydın olur ki, orta statistik abituriyent fənlər üzrə testlərin yalnız 27-57 faizinə düzgün cavab verib. Test tapşırıqlarının təhsil proqramı çərçivəsində hazırlanmışını və bu çərçivədən kənara çıxmadığını, qəbul imtahanında iştirak edənlərin məktəbin seçilən şagirdləri olduğunu nəzərə alsaq, belə qənaətlə gəlmək olar ki, orta statistik məzun təhsil proqramının 43-73%-ni mənimsəmir. Bu isə ümumi təhsil müəssisələrimizin böyük qisminə tədris prosesinin normal apanılmasından, tələbkərlərin zəifliyindən, ən başlıcası isə müəllimlərin çoxunun peşəkarlıq səviyyəsinin aşağı olmasından və tədris prosesində yeni

DİM-dən ilginclik statistika: "Orta statistik məzun təhsil proqramının 43-73%-ni mənimsəmir"

Ötən il qəbul imtahanlarında iştirak edənlərin 16 faizindən çoxu 0-100 bal toplayıb; oxuyub-yazmağı bacarmayan 9-cu və 11-ci sinif şagirdlərinin sayı açıqlanıb

dan və tədris prosesində yeni təlim üsulları və texnologiyalardan istifadə edə bilməməsindən irəli gəlir. Odur ki, bu sahədə həyata keçirilməsi vacib olan digər tədbirlərlə yanaşı, müəllimlərin müasir elmi əsaslarla ixtisasının artırılması, ali təhsil müəssisələrində pedaqoji kadrların hazırlanması səviyyəsinin yüksəldilməsi və gələcək müəllimlərə lazımı pedaqoji-metodik bilik və bacarıqların aşılınması məsələləri diqqət mərkəzində olmalıdır. Qeyd olunanlarla yanaşı, abituriyentləri yüksək nəticələr qazanan qabaqcıl rayonların, məktəblərin, eləcə də yüksək nəticələri ilə fərqlənən müəllimlərin qabaqcıl təcrübəsi öyrənilməli və yayımlanıdır.

2022-ci ildə respublikanın ali təhsil müəssisələrinə I-IV ixtisas qrupları üzrə keçirilən qəbul imtahanlarında 73 min 429 abituriyent iştirak edib.

Bu barədə də "Abituriyent" jurnalının 12-ci nömrəsində məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, onların 16.12%-i 0-100, 26.67%-i 100-200, 21.96%-i 200-300, 25.61%-i 300-500, 9.64%-i isə 500-700 bal toplayıb. Abituriyentlərdən 2077 nəfər 600 və daha çox bal toplayıb. Yüksək bal toplayanlar respublikanın, demək olar, bütün şəhər və rayonlarını, o cümlədən bəzi kənd məktəblərini təmsil edirlər. Yüksək nəticə göstərən I qrupda 1081, II qrupda 142, III qrupda 344, IV qrupda 510 nəfərdir.

Jurnalda həmçinin bildirilir ki, 2022-ci ildə buraxılış imtahanlarına və ali təhsil müəssisələrinə keçirilən qəbul imtahanlarının II mərhələsinə cəlb edilmiş nəzarətçi-müəllimlərin, köçürmələr də nəzərə alınmaqla, 85,2%-nin fəaliyyəti əla,

10,7%-nin yaxşı, 0,8%-nin kafi, 1,8%-nin isə qeyri-kafi qiymətləndirilib.

Fəaliyyəti kafi qiymətləndirilən müəllimlərin nəzarətçi kimi hazırlıq səviyyəsinin artırılması məqsədilə hər il olduğu kimi, gələn il də təlimlərin ayrı-ayrı qruplarda təşkil olunması və onların növbəti ilin sınaq imtahanlarına cəlb olunması və fəaliyyətlərinin ayrıca izlənilməsi nəzərdə tutulur. Fəaliyyəti qeyri-kafi qiymətləndirilən müəllimlər isə cari ilin nəzarətçilər bazasından çıxarılıb.

DİM nümunəvi işi ilə seçilən və fəaliyyəti əla qiymətləndirilən müəllimləri il boyu müxtəlif dövlət qurumlarına keçirilən işə qəbul imtahanlarına da dəvət edir, nəzarətçilər üçün keçirilən təlimlərdə onların təcrübəsindən istifadə edilir və həmin nəzarətçilər imtahan rəhbərliyinə namizədlər si-

yahısına daxil edilir.

Xatırladaq ki, 2022-ci il də daxil olmaqla (1830 nəfər) DİM-in keçirdiyi imtahanlarda nümunəvi fəaliyyətinə görə fərqlənmiş 5599 nəzarətçiyə təşəkkür elan edilmiş, onların 421-i fəxri fərmanla təltif olunub.

Nəzarətçilərin fəaliyyətinin təhlilinin nəticələri barədə, bir qayda olaraq, hər il Elm və Təhsil Nazirliyinə, müvafiq rayon (şəhər) təhsil şöbələrinə və ümumtəhsil müəssisələrinə məlumat verilir.

2022-ci ildə Azərbaycan və rus bölməsi üzrə qəbul imtahanlarında iştirak edən abituriyentlərin topladıqları balların ümumi statistikasına da jurnalda əks olunub.

Qeyd olunub ki, Azərbaycan bölməsi üzrə I-IV qruplara imtahan verən oğlan abituriyentlərin 21,55 %-i 0-100, 28,25 %-i 100-220, 21,35 %-i 200-300, 20,56 %-i 300-500, 8,28 %-i isə 500-700 bal toplayıb.

Qız abituriyentlərdə isə bu göstərici 11,73 %-i 0-100, 25,45 %-i 100-200, 21,83 %-i 200-300, 29,80 %-i 300-500, 11,19 %-i isə 500-700 bal olub.

Rus bölməsində isə göstərici aşağıdakı formada olub.

Oğlan abituriyentlərin 15,15 %-i 0-100, 28,05 %-i 100-200, 24,46 %-i 200-300, 24,73 %-i 300-500, 7,60 %-i isə 500-700 bal toplayıb.

Qız abituriyentlərin isə

5,93 %-i 0-100, 21,53 %-i 100-200, 26,75 %-i 200-300, 35,79 %-i 300-500, 9,99 %-i 500-700 bal toplayıb.

9-cu və 11-ci sinif şagirdləri arasında nəinki tədris proqramını minimum mənimsəməyənlər, hətta oxuyub-yazmaqda çətinlik çəkənlər və ya ümumiyyətlə, oxuyub-yazmağı bacarmayanlar da aşkar olunub.

Bu barədə də "Abituriyent" jurnalının 12-ci nömrəsində məlumat verilib. Qeyd edilib ki, 2022-ci ilin nəticələrinə görə, 9-cu sinif şagirdləri arasında 21 nəfər, 11-ci sinif şagirdləri arasında 2 nəfər oxuyub-yazmağı bacarmayıb.

"Bu cür halların imtahan rəhbərlərinin əksəriyyətinin protokollarında qeyd olunmamasını nəzərə alsaq, yuxarıda göstərilən faktların əslində daha çox olduğunu ehtimal etmək olar. Rayonlar üzrə oxumağı və yazmağı bacarmayan 9-cu sinif şagirdlərinin sayı belədir: Masallı rayonunda 4 nəfər, Goranboy, Gədəbəy və Quba rayonlarının hərəsində 2 nəfər, Abşeron, Astara, Cəlilabad, Kəlbəcər, Lənkəran, Lerik, Saatlı, Xocalı, Yardımlı rayonlarının, Bakı, Mingəçevir şəhərlərinin hərəsində 1 nəfər. 11-ci sinif şagirdlərindən oxumağı və yazmağı bacarmayanlar isə Ağdam və Qobustan rayonlarından olub", jurnalda qeyd olunub.

Dövlət sərhədini pozan 40 nəfər saxlanıldı

Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən 2023-cü ilin iyun ayında dövlət sərhədinin etibarlı mühafizəsinin təmin edilməsi, qaçaqmalçılıq, qeyri-qanunlu miqrasiya, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri davam etdirilib.

Bu barədə Musavat.com-a Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Mətbuat Mərkəzindən məlumat verilib.

Ay ərzində dövlət sərhədini pozduqlarına görə 40 nəfər saxlanılıb, onların 19 nəfəri Azərbaycan, 9-u Pakistan, 4-ü Türkiyə, 4-ü Əfqanıstan, 1-i Ukrayna, 1-i İran və 2-i Hindistan Respublikası vətəndaşları olub.

Qanunsuz miqrasiya ilə mübarizə tədbirləri çərçivəsində 25 nəfər saxta tarix möhürü, saxtalaşdırılmış

pasport və özgəsinə məxsus sənədlə dövlət sərhədini keçməyə cəhd göstərilib.

Sərhəd rejim qaydalarına pozduqlarına görə 973 nəfər saxlanılaraq barələrində müvafiq tədbirlər görüldü.

Cinayətkarlığa qarşı mübarizə tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikası hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarıb saxlanılan 298 nəfər aşkarlanaraq aidiyyəti orqanlara təhvil verilmiş, ölkədən çıxışı

qadağan olunan 532 nəfərin ölkəni tərk etməsinin, giriş qadağan olunan 19 nəfərin Azərbaycan Respublikasına daxil olmasının qarşısı alınıb.

qadağan olunan 19 nəfərin Azərbaycan Respublikasına daxil olmasının qarşısı alınıb.

qadağan olunan 19 nəfərin Azərbaycan Respublikasına daxil olmasının qarşısı alınıb.

Narkotik vasitələrin qeyri-qanunlu dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri çərçivəsində 178 kiloqram 232 qram narkotik vasitə və 11388 ədəd psixotrop həb aşkarlanaraq qanunsuz dövriyyədən çıxarılıb.

Qaçaqmalçılıq fəaliyyətinə qarşı mübarizə çərçivəsində həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində ümumi dəyəri 3 milyon 275 min 777 manat olan qaçaqmal, o cümlədən narkotik vasitə, PM markalı tapança, patron, dərman preparatları, spirtli içki və bütün məmulatları saxlanılıb.

Dövlət sərhədlərimizin etibarlı mühafizəsinin təşkili istiqamətində tədbirlər davam etdirilir.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 111 (8247) 4 iyun 2023

Meksika şəhərinin meri timsahla evlənib

Meksikanın Oaxaka ştatının San-Pedro Hamelula şəhərinin meri Viktor Hügo So-sa xalqına uğurlar gətirmək üçün timsahla evlənib. O, ənənəvi ritualın bir hissəsi olaraq dişi timsahla ailə qurub. Belə bir "evlilik" ilə sakinlər tanrıların anlara yağış, bol məhsul, sülh və əmin-amanlıq gətirəcəklərinə inanırlar. Vəhşi heyvana Alisiya Adriana adı verilib. Mərasim zamanı timsahın ağzı kəndirle bağlanmış.

Kanadada tornadodan sonra nəhəng dolu yağış

Kanadada tornado Didsberiyə şəhərini bürüyüb və özündən sonra yumruq ölçüsündə dolu gətirib. Kadrlar sosial şəbəkələrdə yayılıb. Məlumatla görə, tornadonun eni 2 km olub. Nəticədə ən azı beş ev tamamilə dağılıb, 14 evə ziyan dəyib. Yerli sakinlər arasında da zərərçəkənlərin olduğu bildirilir. Bəzi təsərrüfatlarda heyvanlar (25 inək, 20 toyuq və bir at) tələf olub.

Avstraliya dünyada ilk dəfə ekstazidən istifadəyə icazə verib

Avstraliya dünyada ilk dəfə olaraq travma sonrası stress pozğunluğu və depressiyanın müalicəsində psixoaktiv maddələrin istifadəsini qanuniləşdirib. Bu barədə bazar günü Avstraliyanın Terapevtik Məhsullar İdarəsi məlumat verib. Tənzimləyicinin bəyanatında qeyd edilir ki, lisenziyalı psixiatrlar 1 iyul 2023-cü il tarixindən etibarən müəyyən psixi sağlamlıq vəziyyətləri üçün tərkibində metilendoksi metamfetamin və ya psilosibin olan dərmanlar təyin edə bilərlər ki, belələri sırasına ekstazi də daxildir. Eyni zamanda qeyd edilir ki, xəstələr psixoaktiv maddələr əsasında hazırlanmış dərmanlardan yalnız həkim nəzarəti altında istifadə edə bilərlər və dərman vasitələrinin özləri də "ciddi nəzarət altında və yalnız tibbi məqsədlər üçün istifadə olunan dərmanlar" kateqoriyasına aid ediləcək. Əgər onlar qeyri-qanuni paylansa, "qanunsuz narkotik" hesab olunacaq.

İstifadəçilər "Twitter"-i kütləvi şəkildə tərk edir

Amerikanın mərkəzləşdirilməmiş sosial şəbəkəsi "Bluesky" istifadəçilərin "Twitter"-dən kütləvi axını ilə əlaqədar yeni hesabların qeydiyyatını müvəqqəti dayandırır. İlon Maskın ödənişli "Twitter Blue" abunəsi olmayan istifadəçilər üçün yeni məhdudiyyət elan etdikdən qısa müddət sonra şəbəkə istifadəçiləri kütləvi şəkildə "Bluesky"-ə keçməyə başlayıb. Söhbət sosial şəbəkədə baxmaq üçün mövcud olan yazıların sayına gündəlik limitin tətbiqindən gedir. "Bluesky" yeni istifadəçi axınının yaratdığı texniki problemləri həll etmək üçün hesabların qeydiyyatını dayandırır.

"Disney" qadınlara qarşı ayrı-seçkilikdə günahlandırılır

"Walt Disney" şirkəti 2015-ci ildən bəri Kaliforniyadakı qadın əməkdaşlarının məvaciblərini sisteməli olaraq kəsir. Məlumatla görə, bu səbəbdən işçilər təxminən 151,6 milyon dollar itirirlər. Hollivud nəhənginə qarşı məhkəmədə iddia qaldırılıb. İddiaçılar studiyanın keçmiş və in-

diki işçiləridir.

Onlar Kaliforniya iqtisadçısı David Nyumarkdan təşkilatın əmək haqqı məlumatlarına baxmağı xahiş edirlər. Məlum olub ki, studiya oxşar işlərə görə qadınlara kişilərdən orta hesabla 2% az maaş verir. Şirkət isə öz növbəsində ittihamları rədd edir.

Qeyd edək ki, "Bluesky" 2023-cü ilin əvvəlində istifadəyə verilib və "Twitter"-in analoqudur. Layihə "Twitter"-in qurucusu Cek Dorsinin dəstəyi ilə hazırlanıb.

Nobel mükafatının "zərəri" açıqlandı

Stenford Universitetindən Devid Stüdderdin başçılıq etdiyi bir qrup amerikalı alim bildirib ki, Nobel mükafatı ona layiq görülən alimlərin karyerasına mənfi təsir göstərir. ABŞ Milli İqtisadi Tədqiqatlar Bürosu tərəfindən dərc edilən araşdırmanın müəllifləri Nobel mükafatı və digər nüfuzlu elmi mükafat olan "Lasker" mükafatının alınmasının alimlərin gələcək işlərinə necə təsir etdiyini müqayisə ediblər.

Lasker mükafatı laureatlarının effektivliyi, eləcə də mükafatı aldıqdan sonra onların işlərinə istinadlar artır. Əsərlərin "yenilik" göstəricisi, yeni son zamanlar elmi ictimaiyyət tərəfindən tanınan terminlərin işlədilməsi də yüksək olub. Nobel mükafatı laureatları üçün isə bu rəqəmlər azalıb. Elmi işin müəlliflərinin fikrincə, Nobel mükafatı laureatları daha tez-tez müsahibə verməli, ictimai tədbirlərdə iştirak etməli, yeni bir-başla elmi fəaliyyətdən yayınmalıdırlar.

Bunları bilirsinizmi?

- * Oyaq olduğu zaman insan beyni bir lampanı yandıracaq qədər elektrikə sahib olur.
- * Bir insan ildə 1500 dəfə yuxu görür.
- * İnsan bədənində ən güclü əzələ dildədir.
- * İnsan gözü 576 meqapikseldir və 10 milyon fərqli rəngi ayırd edə bilir.
- * Bir insanın ürəyi həyatı boyunca orta hesabla 1,5 milyon bərel, həradda 200 tankeri dolduracaq qədər qan pompalayır.
- * Bir addım üçün insan bədənində 200 əzələ işə düşür.
- * İnsan bədənində 5 sm uzunluğunda misar düzəldəcək qədər dəmir var.
- * İnsan oyaq olanda beynində balaca bir lampanı yandıracaq qədər elektrik istehsal edilir.
- * 270 min il öncə yaşadığı ehtimal edilən Helicoprion adlı köpək balığının yuvarlaq mişara bənzər çənəsi olub.
- * 2011-ci ildə Yaponiyada meydana gələn zəlzələ o qədər güclü olub ki, dünyada günlər 1.8 mikrosaniyə qısalıb.
- * Təkcə Samanyolu qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz var.
- * Hər gün 275 milyon yeni ulduz doğulur.
- * 2004-cü ildə "New York Times" dünyanın ən yalnız balinasından reportaj hazırladı. Alimlərin 1992-ci ildən izlədiyi bu balina heç bir heyvanla anlaşı bilmir. Bunun səbəbi isə onun başqa balinalardan fərqli bir dilinin olmasıdır. Belə ki, normalda balinaların çıxardığı səs 15-25 hertz arasında olub. Bu mavi balının səsi isə 52 hertzdır. O nə qədər qışqırsada başqaları onu anlamırlar.
- * Nəslə fükənən və 58-60 milyon il öncə yaşadığı güman edilən Titanoboa adlı ilan dünyanın ən böyük heyvanlarından hesab edilir.

Həstərxanda kütləvi nikah mərasimi keçiriləcək

Həstərxanda kütləvi nikah mərasimi baş tutacaq. Bu barədə yerli qeydiyyat idarəsinin rəhbəri məlumat verib. Onun sözlərinə görə, tədbir iyulun 8-də müqəddəs Pyotr və Fevroniyanın xatirəsi günündə təşkil ediləcək. Bir neçə cüt eyni vaxtda qanuni nikah bağlayacaq. Nikah şəhadətnamələrinin qeydiyyatı Volqa sahilində olacaq. Mərasim "Hər şey sevgidən başlayır" adlanacaq.

Britaniyada ilk dəfə pakistanlı qadın kralın məsləhətçisi oldu

Britaniya monarxı III Çarlz ölkə tarixində ilk dəfə olaraq Pakistan mənşəli qadını özünə müşavir təyin edib. Yeni müşavir Karlın şəxsi katibi, yeni zelandiyalı Natan Rossa hesab verəcək. Bildirilir ki, bu, ağdərili britaniyalı kişilərə məxsus artıq köhnəlmiş norma çərçivələrindən kənara çıxmaq üçün kralın şüurlu cəhdidir. Məlumatla görə, 2022-ci ilin sonuna kimi kral sülaləsinin işçilərinin təxminən 10%-i etnik azlıqların nümayəndələri olub. 2025-ci ilə qədər III Çarlz onların payını 14%-ə çatdırmağı tapşırıb.

Alkoqollu içki gözləri kor edə bilir - xəbərdarlıq

Gündə 3 doza alkoqollu içki gözlərdə sarı cismə dəgenasiyasına səbəb ola bilər. Terapevt İrina Andreyeva alkoqolun gözlərə təsirindən danışır. "İçki qaraciyəri zədələyir, təzyiqi qaldırır, yuxunu pozur. Bir təsiri isə çoxunun bilmədiyi gözləri zəiflətməkdir. Alkoqolun təsirindən gözlərdə müvəqqəti dumanlanma, zəifləmə, iki görmə olur. İçki içənlərdə qanla dolmuş, şişmiş, ödemli və quru gözlər olur. Bu 1 sutka ərzində qala bilər. Amma alimlər sübut edib ki, gündə 3 porsdan, yəni 300 ml-dən çox içki qəbulunda gözlərdə uzun müddətli, həmişəlik pozulmalar qalır. Sarı cism denegerasiyaya uğrayır, insanın gözləri tutulmağa başlayır. Sarı cismə pozulmasının əlamətləri:

- Oxumaq, yazmaq, maşın sürmək, yola baxmaq getdikcə çətinləşir;
- Obyektlər olduğundan kiçik görünür;
- Rənglər getdikcə solğun görünür;
- Olmayan şeylər görünür;
- Görmə dumanlanır, yaygın olur.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məmmədli"-nin kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 1699

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500